

Jaarverslag 2024

SAMEN VOOR EEN MOOI EN DUURZAAM ZUID-HOLLAND

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	2
1. Over NMZH.....	4
1.1 Wat doen wij?.....	4
1.2 Doelen.....	4
1.3 Missie.....	5
2. Activiteiten in 2024.....	6
2.1 Projecten.....	7
<i>Natuur en landschap.....</i>	<i>7</i>
<i>Verkeer en vervoer.....</i>	<i>9</i>
<i>Duurzame landbouw en voedseltransitie.....</i>	<i>10</i>
<i>Klimaat en energie.....</i>	<i>12</i>
<i>Duurzame Haven.....</i>	<i>15</i>
<i>Natuurlijk Kapitaal.....</i>	<i>20</i>
<i>Circulaire economie.....</i>	<i>21</i>
<i>Communicatie.....</i>	<i>23</i>
3. Organisatie en bedrijfsvoering.....	25
3.1 De organisatie.....	26
<i>Bureau.....</i>	<i>26</i>
3.2 Verantwoording Raad van Toezicht.....	26
<i>Samenstelling Raad van Toezicht.....</i>	<i>26</i>
<i>Taken Raad van Toezicht en frequentie vergaderingen.....</i>	<i>27</i>
<i>Verder op de agenda.....</i>	<i>28</i>
<i>Auditcommissie en frequentie vergaderingen.....</i>	<i>28</i>
<i>Integriteit – Voorbeeld Noord-Holland.....</i>	<i>29</i>
<i>Integriteitsverklaring NMZH 2023.....</i>	<i>29</i>
<i>Bezoldiging Raad van Toezicht en directeur.....</i>	<i>30</i>
<i>Continuïteitsverklaring.....</i>	<i>30</i>
4. Financiële verantwoording.....	32
4.1 Algemeen.....	33
4.2 Financiële resultaten.....	34
4.3 Risicobeheersing.....	35
4.4 Nationale Postcode Loterij.....	37
4.5 Beleggingen.....	37
4.6 Kosten en bestedingspercentage baten.....	38
4.7 Reserves en vermogen.....	38
4.8 Doorkijk naar het jaar 2025.....	38
5. Jaarrekening.....	41
6. Controleverklaring.....	57
BIJLAGE I Nevenfuncties Raad van toezicht en directie.....	62

Voorwoord

Het jaar 2024 stond in het teken van grote veranderingen. Grote veranderingen ook intern bij de NMZH. Aangezien we financieel tegen meerdere negatieve resultaten zijn afgelopen in de afgelopen jaren hebben wij begin 2024 een reorganisatie doorgevoerd om nog bewuster met onze kosten om te gaan. Hierdoor hebben wij afscheid moeten nemen van een collega en zijn we kort daarna ook verhuisd naar een ander kantoorpand in Den Haag.

Ook heeft in 2024 de beëdiging van het nieuwe kabinet Schoof plaats gevonden. In juli 2024 is een coalitie van de PVV, VVD, NSC en BBB gevormd, met Dick Schoof als premier. Bij aantreden heeft het kabinet-Schoof significante wijzigingen aangebracht in het stikstofbeleid dat was opgesteld door het vorige kabinet-Rutte IV. De Nationale Programma Landelijk Gebied (NPLG), dat provincies verplichtte tot het opstellen van plannen voor natuurherstel en stikstofreductie, werd in september 2024 geschrapt. Ook het bijbehorende budget werd drastisch verlaagd van €25 miljard naar €5 miljard. Dit met de nodige gevolgen voor de doelstellingen die er liggen en hiermee langer blijven liggen in Zuid-Holland. Veel is van de beleidsinzet is daardoor verloren gegaan en ook de beschikbare middelen verdwenen als sneeuw voor de zon. Veel tijd van ons was in deze eerdere programma's gaan zitten. Het was ook een periode waarin wij op nieuw onze positie moesten vinden in deze nieuwe aanpak of dat wij gestopt zijn met het leveren van een specifieke inzet.

Met het oog op de toekomst hebben we in 2024 een start gemaakt met de nieuwe meerjarenstrategie van de NMZH. Deze zal in de loop van 2025 worden vastgesteld en tot en met 2028 van kracht zijn. Daarnaast zijn wij ook wat aan het experimenteren met onze publicaties. Alom ingegeven door de wens om de uitgebreide papierebrei te verminderen en meer eigentijds te gaan communiceren. Dat is ook zichtbaar in dit jaarverslag. Wij zijn natuurlijk zeer nieuwsgierig wat de lezers hiervan vinden. Laat je reactie weten via info@milieufederatie.nl

In dit jaarverslag hebben wij een samenvatting gegeven van de meeste werkzaamheden die wij in 2024 hebben uitgevoerd. Wij wensen u veel leesplezier!

Team NMZH

1. Over NMZH

De NMZH is een kritische maatschappelijke organisatie die met bevologenheid en gedrevenheid opkomt voor natuur en milieu. Als belangenbehartiger en pionier in duurzaamheid zijn wij de gangmaker van veranderingen die nodig zijn voor een leefbare toekomst.

We zijn een verbinder en intermediair tussen verschillende belanghebbenden, waarbij we met een scherpe antenne voor de samenleving de signalen oppikken die van belang zijn voor de leefbaarheid van Zuid-Holland. We geven stem aan de zorgen en wensen van zowel de natuur als de maatschappij, en fungeren als wegwijzer in de complexe wereld van milieukwesties. Door onze betrokkenheid en expertise inspireren en activeren wij mensen en organisaties om samen te werken aan een duurzame en rechtvaardige wereld.

1.1 WAT DOEN WIJ?

Bij de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH) kijken we verder dan onze eigen achtertuin. We zetten ons in voor bovenlokale thema's zoals mobiliteit, industrie, havenontwikkeling, natuur, kustbeheer en waterkwaliteit. Daarbij richten we ons op CO₂-reductie, natuurinclusief bouwen, biodiversiteitsherstel en het sluiten van kringlopen, zodat economische, sociale en ecologische belangen met elkaar in balans komen.

Door samen te werken met een divers netwerk van partners ontstaan duurzame verbindingen en nemen we samen verantwoordelijkheid voor de grote uitdagingen van deze tijd. Zo biedt NMZH kennis, inspiratie en praktische ondersteuning aan iedereen die wil bijdragen aan een groenere toekomst. Samen met inwoners en duurzame ondernemers zorgen we ervoor dat we onze ecologische voetafdruk verkleinen en Zuid-Holland leefbaar, gezond en toekomstbestendig houden.

1.2 DOELEN

Bij de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH) geloven we in de kracht van samenwerking en bewustwording. We zetten ons in om iedereen – van onze achterbanorganisaties tot gemeenten, waterschappen, natuur- en landschappelijke organisaties en andere maatschappelijke partners – te inspireren en te motiveren voor een duurzame toekomst. Samen bouwen we aan een sterk en uitgebreid netwerk, zodat we onze gedeelde ambitie voor een toekomstbestendig Zuid-Holland kunnen waarmaken. Daarbij blijven we alert op urgente maatschappelijke ontwikkelingen en investeren we in een hecht en wendbaar team. Bovendien zorgen we voor een gezonde financiële basis en een goed georganiseerde interne bedrijfsvoering. Zo creëren we de ruimte en slagkracht om, nu en in de toekomst, écht verschil te maken voor mens en natuur.

1.3 MISSIE

Wij staan midden in de samenleving van Zuid-Holland en werken aan een duurzame en leefbare provincie. We streven naar een landschap vol natuurlijke rijkdom en een schoon milieu, waarin we duurzaam wonen en werken. Ons doel is om een gezonde en vitale leefomgeving te waarborgen voor huidige en toekomstige generaties, terwijl we ecosystemen behouden en herstellen. We geven een krachtige stem aan de kwetsbare waarden van natuur, milieu en landschap en werken samen met bewoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheden aan duurzame oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen.

Onze activiteiten

2. Activiteiten in 2024

2.1 PROJECTEN

In 2024 communiceerde NMZH over een groot aantal activiteiten. Het [nieuwsoverzicht](#) op onze website geeft hiervan een meer inhoudelijk overzicht. Een flink aantal van deze activiteiten deed de NMZH in samenwerking met andere partners. Hieronder een greep uit de belangrijkste activiteiten en behaalde resultaten in 2024 per thema.

Natuur en landschap

Agenda Natuur inclusief

Doel en doelgroepen

Bevorderen van natuurinclusief werken als standaardaanpak. Beschermen en versterken van soorten, inclusief 40 icoonsoorten in Zuid-Holland.

Overheden (provinciaal, lokaal en landelijk).
Bedrijven en maatschappelijke organisaties in sectoren als bouw, energie en landbouw.
Onderwijsinstellingen en burgers in Zuid-Holland.

Resultaat 2024

- ✓ Bijgedragen aan de doorontwikkeling van de Zuid-Hollandse Contouragenda natuurinclusief naar de Groeiagenda Natuurinclusief: [Natuurinclusief Zuid-Holland – Provincie Zuid-Holland](#)
- ✓ Een tweetal medewerkers van de NMZH en IVN hebben hiervoor ook meegeschreven met het provinciaal beleid

Natuur en Landschap Overleg (NLO)

Doel en doelgroepen

Samenwerking tussen NMZH, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Zuid-Hollands Landschap, Dunea, IVN en Nationaal Park Hollandse Duinen (NPHD).

Afstemmen van provinciale natuur- en landschapsactiviteiten en gezamenlijk optreden in belangenbehartiging.

Resultaat 2024

- ✓ Inhoudelijke afstemming rondom het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG)
- ✓ Gezamenlijke aanpak stikstof opgesteld
- ✓ Organiseren en uitvoeren van een Provinciale Staten excursie in de Nieuwkoopse Plassen
- ✓ 4 tot 5 overlegmomenten op ambtelijk en directeurs niveau om te komen tot een integrale afstemming
- ✓ Gezamenlijke lobby op tal van natuuronderwerpen
- ✓ Organiseren van een tweetal themasessies over windenergie en de het NOVEX programma Zuidelijke Randstad, Groene Hart en de Rotterdamse haven

Nacht van de nacht

Doel en doelgroepen

Resultaat 2024

De Nacht van de Nacht is een jaarlijkse landelijke campagne om bewustwording te creëren over lichtvervuiling en het belang van duisternis voor mens en natuur. Door mensen te laten ervaren hoe waardevol echte duisternis is, wil de campagne onnodige verlichting verminderen en de nachtelijke natuur beschermen (Home - Nacht van de Nacht). Particulieren en gezinnen, Bedrijven en organisaties, Overheden (gemeenten, provincies), Natuur- en milieuorganisaties	✓ Dimmen van lichten bij diverse Zuid-Hollandse bedrijven ✓ Diverse Zuid-Hollandse gemeenten die zelf een actieve bijdrage hebben geleverd ✓ Diverse lokale organisaties die een activiteit in Zuid-Holland hebben georganiseerd. ✓ Veel media aandacht gegenereerd over het thema van de Nacht van de Nacht
---	---

Faunabeheer

Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Stimuleren van zorgvuldiger en diervriendelijker faunabeheer in Zuid-Holland.. Gericht op het verminderen van te algemene ontheffingen en het bevorderen van samenwerking en kennisuitwisseling tussen natuurorganisaties en overheden. Provincie, FBE, tbo's, natuurorganisaties en andere belanghebbenden die opkomen voor dierenwelzijn.	✓ Het beroep t.a.v. het 'beheer afschot van de grauwe gans in de winterperiode' is gegrond verklaard. ✓ Kennisdag Boerenlandvogels ✓ Gesproken met ODH en Faunabeheereenheid over de voortgang en onze kritiek op het faunabeheer in Zuid-Holland

Plan Boom

Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Het project Plan Boom heeft als doel om in 4 jaar tijd (2020 – 2024) miljoenen bomen te planten in heel Nederland. In 2024 is het project afgerond met een totaal van ruim 5 miljoen geplante bomen in Nederland.	✓ Het planten van 23 bomen binnen het project '100 Bomen 100' in opdracht van de provincie Zuid-Holland ✓ Afronding van het project Plan Boom met een totaal resultaat van ruim 30.000 geplante bomen in Zuid-Holland in 5 jaar tijd ✓ I.s.m. Orbis een doorstart gemaakt van Plan Boom met het project 'Groene Erven Nu!'

Waterkwaliteit

Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
---------------------	----------------

Meer bewustwording rondom de uitdaging t.a.v. de staat van de huidige waterkwaliteit en de effecten hiervan. Gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit en doorvoering van beleid waarin de urgentie van het belang van een goede waterkwaliteit tot uiting komt. Provincie, waterschappen, gemeenten, lokale natuurorganisaties en burgers.	✓ Rechtszaak: Knoops' advocaten heeft namens elf verschillende belangenorganisaties, waaronder de NMZH, een dagvaarding uitgebracht tegen de Staat der Nederlanden in verband met de schadelijke gevolgen van de wijdverbreide PFAS-verontreiniging in Nederland ✓ Chemour mars – Stop PFAS (2 mei 2024) ✓ Opzetten, voorzitten en begeleiden van de werkgroep waterkwaliteit met tbo's en lokale natuur organisaties ✓ Verdere coalitievorming op lokaal, provinciaal en landelijk niveau om te komen tot meer impact ✓ Samen met Adessium een twee jarig programma ontwikkeld om de basisgroepen in Zuid-Holland en Noord-Holland meer te ondersteunen ✓ In december de Algemene Vergadering van het HH van Delfland aangegeven als de verbetering van de waterkwaliteit niet doorzet en dit Hoogheemraadschap niet voldoende handhaaft wij bij een volgende rapportage het HH van Delfland juridisch gaan aanspreken op hun verantwoordelijkheid.
---	---

Kustpact

Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Behoud open en natuurlijke karakter van de kust. Door meer regie en terughoudendheid in ruimtelijke ontwikkelingen. Gericht op het verbeteren van de balans recreatie, economie en natuur. Samenwerking tussen overheden (Rijk, provincie, gemeenten), waterschappen, natuur- en milieuorganisaties en ondernemers voor het maken van gezamenlijke afspraken om de kust te beschermen en waar nodig te ontwikkelen.	✓ Twee ambtelijk Kustpact overleggen over de voortgang van het kustpact en de gemaakte afspraken. ✓ Voorbereiding bestuurlijk Kustpact overleg in 2025 ✓ Overleg Jaarrond Strandpaviljoens met diverse belanghebbenden ✓ Consultatie over de Strandnota van de gemeente Den Haag

Verkeer en vervoer

Luchtvaart

Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Zorgen dat de ontwikkeling en het gebruik van RTHA in balans zijn met de belangen van de omgeving. Vertegenwoordigen en beschermen van de leefomgeving binnen de Commissie Regionaal Overleg (CRO) luchthaven Rotterdam.	✓ Voorbereiden en bijwonen van 4 CRO overleggen ✓ Voorbereiden en bijwonen van het CRO+ overleg ✓ Volgen ontwikkelingen nieuwe Luchthavenbesluit RTHA

	✓ Volgen natuurbeheer op het vliegveld gericht op het terugdringen van vooral vogelslachtoffers op de grond en in de lucht. ✓ Monitoren inzet vogelradar. Werkt nog steeds niet optimaal.
Meer ruimte voor Defensie	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
vergroten van de paraatheid en het vermogen om de nationale veiligheid en die van bondgenoten te waarborgen, in een veranderende veiligheidssituatie. Meer oefenruimte, laagvliegroutes, kazernes en gelinieerde infrastructuur parallel aan de toekomstige ontwikkeling en het vergroten van de krijgsmacht	Intensieve lobby en ingediende zienswijze. Waarvan de hoofdlijn is: ✓ NMZH erkent het belang van nationale veiligheid, maar dit mag niet ten koste gaan van kwetsbare natuur, vooral niet in Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN). ✓ MER moet steviger en vollediger in ecologische onderbouwing. ✓ meer aansluiting op andere ruimtelijke programma's zoals NOVEX, klimaatopgaven en natuurherstel. ✓ Veiligheid van mens en natuur moet worden geborgd. ✓ NMZH heeft Defensie kennis en helpende hand gegeven

Duurzame landbouw en voedseltransitie

Groenste familie's Kortste weg	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
De korte voedselketen in Zuid-Holland te versterken door meer lokaal geproduceerd voedsel af te zetten en 20.000 nieuwe klanten aan te trekken, met bredere samenwerking, innovatie en bewustwording als pijlers. Versterken agrarische sector die ook bijdraagt aan biodiversiteit en de kwaliteit van het Hollandse landschap, Stimuleren van nieuwe korte keten initiatieven voor de verdere verbreding van het verdienmodel van agrariërs. Bewustwording op effecten van voedselkeuzes op het landschap en handelingsperspectief voor duurzamere voedselkeuzes bij inwoners van Zuid-Holland	✓ Eindverslag 2017-2024 gemaakt, waarin wij verantwoording afleggen over de activiteiten die wij hebben uitgevoerd. Hoogtepunten: ○ Er is een sterk netwerk van 165 boeren en producenten, met 38 verkooppunten en 70+ afhaalpunten verspreid over Zuid-Holland opgebouwd. ○ Er is meer omzet gegenereerd. Tijdens de coronaperiode steeg de directe consumentenomzet met gemiddeld 30%. ○ De campagne bereikte honderdduizenden inwoners in het stedelijk gebied en droeg bij aan gedragsverandering, nieuwe

	verdienmodellen in de landbouw en samenwerking binnen de regio ✓ Opzet gemaakt voor de voortzetting van het project De Kortste Weg 2.0 ✓ Onderzoek van de mogelijkheden om het netwerk van aanbieders in stand te houden en de samenwerking door te zetten.
Weidevogels	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Is het keren van de afname van akker- en weidevogels en toewerken naar een structurele toename van hun populaties, met name de grutto als indicatorsoort. In 2027 is het beoogde resultaat: - o Meer dan 5.500 gruttobroedparen in Zuid-Holland (een toename van ~5% t.o.v. 2013–2015). - o Minimaal 18.000 hectare agrarisch boerenlandvogelbeheer, waarvan minstens 5.000 hectare uitgesteld maaien/extensieve beweiding en meer plas-drasgebieden. - o Verbeterde kwaliteit van leefgebieden voor meerdere soorten boerenlandvogels. - o Versterking van samenwerking, monitoring, vrijwilligersnetwerken en draagvlak voor agrarisch natuurbeheer - o Komen tot een nieuw verdienmodel voor de veenweideboeren via het Actieplan Grutto	✓ Bijgedragen aan succesvolle kennisdag en kennisworkshops rondom Boerenlandvogels vanuit de provincie Zuid-Holland ✓ Deelnemer van het provinciale kernteam en de communicatiewerkgroep Boerenlandvogels ✓ Tussentijdse evaluatie van het Actieplan Grutto kritisch gevolgd ✓ Overall resultaat teleurstellend de activiteiten in het kader van het provinciaal Actieplan Boerenlandvogels hebben te weinig impact. De inzet is nauwelijks effectief te noemen.
Boer & buur met natuur	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Het ontwikkelen van een lerend netwerk van lokale initiatieven en hen ondersteunen en voorzien van kennis en tools om meer mensen ('buren') te bereiken en/of het verder natuurinclusief inrichten van het initiatief.	✓ 2 deelnemende boer-burgercoalities in Zuid-Holland, de Natuurboeren in de Krimpenerwaard en Boerderij Buitenverwachting in Hoogmade; ✓ Vraaggestuurde ondersteuning bij vraagstukken van deze coalities ✓ Verschillende bijeenkomsten en overleggen georganiseerd en netwerk uitgebreid in contact met de coalities in andere provincies.
Aan de slag met agroforestry	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Agrariërs ervaring op laten doen met agroforestry door het aanleggen van een proefperceel. Zorgen voor middelen om andere agrariërs op een	✓ Drie deelnemers gevonden waarvoor een proefperceel wordt aangelegd in 2025, in gesprek

laagdrempelige manier te stimuleren om aan de slag te gaan met agroforestry.

met andere agrariërs om hen te interesseren en betrekken bij het project;

- ✓ Communicatie en nieuwsupdates uitgestuurd voor het gezamenlijke project van Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland, naast algemene berichtgeving in NMZH -nieuwsbrieven;
- ✓ Betrokken leergroep van geïnteresseerden, zowel agrariërs als particulieren.
- ✓ Bijeenkomst georganiseerd voor gemeenten en waterschappen: pionieren met agroforestry in Zuid-Holland

Klimaat en energie

Regionale Energiestrategie – Participatie

Doel en doelgroepen

Onze visie ten aanzien van de energietransitie overbrengen in de 7 RES'en in Zuid-Holland en specifiek voor de RES'en Rotterdam-Den Haag, Holland Rijnland, Midden Holland. Afstemming op (boven) provinciaal niveau met stakeholders voor de RES-inbreng. Ambtenaren input geven voor het realiseren van natuurinclusieve beleidskaders voor zonneparken en windparks

Resultaat 2024

- ✓ Inhoudelijke input geleverd aan de ambtelijke en bestuurlijke tafels van de drie RES regio's, volgen van de agenda's en periodiek overleg met de overige vier Zuid-Hollandse RES regio's
- ✓ Ontwikkelingen in de overige vier RES regio's gevolgd
- ✓ Twee informatie-/werksessies georganiseerd over natuurinclusieve beleidskaders
- ✓ Zienswijze gegeven op de NRD van de RES Rotterdam-Den Haag
- ✓ Ingesproken bij de PBP Hoeksebaan

Verbindingen aanlanding wind op Zee (VAWOZ)

Doel en doelgroepen

Onderzoeken hoe en waar de geplande 29 GW extra windenergie op zee tussen 2031 en 2040 het beste aan land gebracht kan worden en aangesloten kan worden op het elektriciteitsnet en het toekomstige waterstofnetwerk.

Resultaat 2024

- ✓ Position paper opgesteld t.a.v. VAWOZ teruggekoppeld en afgestemd met de betrokken natuur en landschap organisaties.
- ✓ Zienswijze ingediend MER Nederwiek 3
- ✓ Zienswijze ingediend VAWOZ 2031-2040

Aardgasvrije wijken

Doel en doelgroepen

Stimuleren van bestaande en nieuwe bewonersinitiatieven. Meer aardgasvrije woningen. Eigenaarschap t.a.v. aardgasvrij bij gemeenten. Belang van natuurvriendelijk isoleren benadrukken bij energiecoöperaties en energiecoaches

Resultaat 2024

- ✓ Interne Inspiratiegids met een overzicht van de verschillende werkmethodes rondom aardgasvrij. voor NMF's opgesteld
- ✓ Presentatie over natuurinclusief isoleren bij Energie Samen

	✓ Verkenning uitgevoerd bij een drietal gemeenten om aardgasvrij op te pakken en te stimuleren ✓ Uitwerking van initiatief in gemeente Gorinchem. Wegens minimale interesse is dit initiatief beëindiging; ✓ Samenwerking met Woonwijzerwinkel gestart om bewoners te stimuleren duurzame stappen te ondernemen.
--	--

Convenant realisatie windenergie Rotterdamse regio

Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
het doel is om gezamenlijk 150 MW aan windenergie te realiseren in de regio Rotterdam vóór 2030. Dit gebeurt via afspraken tussen gemeenten, provincie en andere maatschappelijke organisaties zoals de NMZH, binnen een totale potentiële capaciteit van 180 MW.	Het resultaat tot 31 december 2024 ✓ Gerealiseerd: 47,4 MW (26% van doel) ✓ In ontwikkeling (voor 2030): 54 MW (30%) ✓ Vertraagd: 80,9 MW (44%) ✓ Definitief afgewezen: 18 MW Dit betekent dat iets minder dan een derde van het doel is gerealiseerd, terwijl bijna de helft nog vertraging heeft opgelopen. Er zijn opnieuw afspraken gemaakt voor 2025 en verder om de resterende 150 MW aan windenergie te realiseren in de regio Rotterdam vóór 2030. Dit gebeurt via extra afspraken tussen gemeenten, provincie en andere partijen, binnen een totale potentiële capaciteit van 180 MW.

Energieboswachters

Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Opleiden van burgerexperts, overdracht van inhoudelijke kennis over natuurinclusieve zonne- en windprojecten. Versterken van participatie in de energietransitie. Netwerkvorming, opbouwen van een regionaal en landelijk netwerk van Energieboswachters die kennis en ervaringen uitwisselen.	✓ 20 deelnemers rondten de training succesvol af ✓ De deelnemers hebben zich verdiept in relevante beleidsdocumenten en hebben praktische opdrachten uitgevoerd, waaronder gebiedsanalyses en soortgerichte ecologische adviezen, gericht op een natuurinclusieve energietransitie. ✓ Deelnemers zijn goed verdeeld over de provincie, afkomstig uit zowel natuur- als energiehoek. Er is een regionale community gevormd met onderlinge kennisdeling en betrokkenheid van de NMZH. Deelnemers zijn tevens aangesloten bij de landelijke community.

Bedrijventerreinen

Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
---------------------	----------------

Aandacht genereren voor de mogelijke combinaties van energie en natuur op bedrijventerreinen. Zorgen voor laagdrempelig handelingsperspectief voor bedrijven zodat ze meteen aan de slag te kunnen

- ✓ In samenwerking met Rebel en Invest NL is het document 'Energie en natuur, de krachtige combinatie op bedrijventerreinen' opgesteld:
[20240618_energie_natuur_bedrijventerreinen_flyer.pdf](#)

Duurzame Haven

Overleggen

Doel en doelgroepen

Het doel van het overleg met het Havenbedrijf Rotterdam (HbR), Deltalinqs en het bedrijfsleven is om vanuit maatschappelijke inbreng bij te dragen aan de uitvoering van het programma NOVEX Rotterdamse haven. Centraal staat het begeleiden van de transitie van de haven naar een duurzaam, circulair en klimaatneutraal havenindustriële complex, in balans met de leefomgeving. Overheden en beleidsmakers, Industrie en bedrijfsleven, Inwoners en maatschappelijke organisaties

Resultaat 2024

- ✓ Actief deelgenomen aan het bestuurlijk overleg over de uitvoering van NOVEX, waarbij we als maatschappelijke organisatie meedenken en adviseren over strategische keuzes.
- ✓ Inbreng geleverd aan de klimaattafel Haven en Industrie van het Rotterdams Klimaatakkoord, waar samen met HbR en Deltalinqs wordt gewerkt aan praktische uitvoering van de energietransitie richting 2030.
- ✓ Bijgedragen aan innovatieve projecten zoals H-Vision, Porthos, Aramis, en waterstof-elektrolyse, en daarbinnen ook bilateraal overleg gevoerd met bedrijven over specifieke opgaven.
- ✓ De maatschappelijke kant ingebracht door het betrekken van natuur- en milieuorganisaties in het overleg via het natuur- en milieunetwerk rond de haven.
- ✓ Deelgenomen aan kennisuitwisseling en expertmeetings, om thema's als CCS/CCU, waterstof, biochemie en elektrificatie maatschappelijk en inhoudelijk verder te brengen.

Zo heeft NMZH in 2024 bijgedragen aan zowel de strategische koers als de concrete uitvoering van de duurzame havenontwikkeling in samenwerking met bedrijfsleven en overheid.

Vergunningverlening en handhaving

Doel en doelgroepen

Er voor zorgen dat de energietransitie op een veilige en verantwoorde manier plaatsvindt, met oog voor omgevingsveiligheid, natuur en leefomgeving. Daarbij pleiten we voor duidelijke kaders, effectieve sturing en robuuste borging van milieukwaliteit. Industrie en havenbedrijven, Overheden en toezichthouders, Maatschappelijke organisaties en lokale omgeving

Resultaat 2024

- ✓ Deelname aan het kernteam van programmaliijn 2 (omgevingsveiligheid), waarin wordt gewerkt aan het veilig inpassen van nieuwe energiedragers zoals ammoniak en waterstof. NMZH draagt bij aan de systeembeschrijving, milieuverkenning en het ontwikkelen van sturingsinstrumenten voor vergunningverlening.
- ✓ Aandacht gevraagd voor juridische knelpunten en gebrekkige sturingsmogelijkheden, met als doel om vergunningverleners beter toe te rusten op de nieuwe realiteit van de energietransitie. NMZH pleit voor meer samenhang en effectiviteit in het stelsel van vergunningen en toezicht.

	✓ Inbreng geleverd in het 'Ter Haar'-traject, dat gericht is op het vrijmaken van stikstofruimte ('werkkapitaal') voor vergunningverlening aan duurzame havenprojecten. NMZH benadrukt hierbij het belang van natuurherstel, ecologische beoordeling en gebiedsgerichte maatregelen. ✓ Pleidooi gehouden voor natuurinclusieve vergunningverlening, met structurele aandacht voor de effecten op Natura 2000-gebieden, stikstofdepositie en andere drukfactoren zoals recreatie en versnippering. ✓ Bijgedragen aan de ontwikkeling van een kennis- en ondersteuningscentrum dat bedrijven en overheden helpt bij het opstellen van ecologische beoordelingen en het versnellen van vergunningprocedures zonder afbreuk te doen aan milieukwaliteit.
Havenomgevingsfonds	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Het versterken van de leefomgeving rond de Rotterdamse haven. Het fonds moet bijdragen aan gezondheid, natuur, klimaatadaptatie en brede welvaart in de regio. NMZH streeft ernaar dat het fonds transparant functioneert, maatschappelijke meerwaarde oplevert en aansluit bij de behoeften van omwonenden en natuur.	✓ Actieve betrokkenheid bij de beoordeling van aanvragen voor een bijdrage uit het Havenomgevingsfonds. Vanuit onze inhoudelijke expertise op het gebied van natuur, milieu en leefomgeving hebben we meegedacht over de maatschappelijke kwaliteit en impact van projecten. ✓ Inbreng geleverd bij de inrichting van het fonds en de beoordelingssystematiek, met aandacht voor transparantie, participatie en het voorkomen van eenzijdige focus op economische baten.
Letters of support	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Waarborgen van zorgvuldige en transparante maatschappelijke inbreng bij grootschalige havenprojecten die een beroep doen op publieke of publieke-medegefinancierde middelen. Zulke steunbrieven – vaak gevraagd bij subsidieaanvragen of internationale partnerschappen – moeten passen binnen de bredere transitieopgave van de haven én bijdragen aan natuur, klimaat en leefomgeving. Overheden en fondsen, bedrijfsleven, Industriële en andere ondernemingen, Maatschappelijke organisaties	✓ Selectief steun verleend aan initiatieven die bijdragen aan de duurzame transitie, zoals projecten op het gebied van waterstof, circulaire economie en klimaatadaptatieve infrastructuur, mits deze ook natuurinclusieve doelen dienden. ✓ Met partners zoals Havenbedrijf Rotterdam, Deltalinqs en de gemeente Rotterdam het gesprek gevoerd over de rol en waarde van maatschappelijke ondersteuning in dit soort processen – met als uitkomst meer wederzijds begrip over de betekenis van een supportbrief vanuit NMZH.
Vestigingsoriëntatie nieuwe bedrijven Rotterdamse Haven	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024

De inzet van de NMZH op het thema vestigingsoriëntatie richt zich op het sturen van de komst van nieuwe bedrijven naar de Rotterdamse haven, in lijn met de doelen voor duurzaamheid, klimaatneutraliteit, circulaire economie en leefomgevingskwaliteit. In een haven waar de ruimte schaars is en de maatschappelijke opgaven groot zijn, zijn zorgvuldige keuzes over welk type bedrijvigheid welkom is essentieel. Rotterdam, bedrijven en de NMZH als maatschappelijke organisatie. Nieuwe en bestaande (internationale) bedrijven, Havenbedrijf Rotterdam, Overheden en andere stakeholders	✓ Inbreng geleverd in beleidsdiscussies over vestigingsstrategie, met een duidelijke oproep om de resterende ruimte in de haven voor te behouden aan bedrijven die een aantoonbare bijdrage leveren aan de energie-, grondstoffen- en materialentransitie. ✓ Intensief overleg gevoerd met UPM, een Fins bedrijf dat zich oriënteert op een biochemische fabriek in de Rotterdamse haven. NMZH heeft in gesprekken met het Havenbedrijf en UPM aandacht gevraagd voor de ruimtelijke inpassing, de milieueffecten en de mate waarin de activiteit echt circulair en klimaatvriendelijk is. Daarbij is ook de koppeling gemaakt met bestaande beleidskaders en met zorgen uit de omgeving. ✓ Aangedrongen op heldere selectiecriteria voor nieuwe vestigingen, waaronder minimale duurzaamheidseisen, CO₂-footprint, gebruik van hernieuwbare energie, omgang met reststromen, en effect op leefomgeving en natuur.
--	---

Energie-infrastructuur 2030-2050, relatie CES industriecluster Rotterdam-Moerdijk en overige infrastructuur en NOVEX

Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Inzet gericht op het thema NOVEX en de toekomstige energiestructuur tot 2050 is gericht op het vormgeven van een samenhangend, duurzaam en maatschappelijk verantwoord energiesysteem in en rond de Rotterdamse haven. De energietransitie is niet alleen een technologische opgave, maar vraagt ook ruimtelijke, ecologische en bestuurlijke keuzes – waarbij de NMZH opkomt voor natuur, leefomgeving en participatie. (Regionale) Overheden en beleidsmakers, netbeheerders en energiebedrijven, industrie en havenbedrijven, maatschappelijke organisaties en natuurbeheerders	✓ Actieve deelname geleverd aan de totstandkoming van het ontwikkelperspectief voor het NOVEX-gebied Rotterdamse haven, waarin het toekomstbeeld voor 2030 tot 2050 is vastgelegd. NMZH heeft daarin gepleit voor een energiesysteem dat niet alleen klimaatneutraal is, maar ook veilig, natuurinclusief en maatschappelijk ingebed. ✓ Inbreng geleverd in het kernteam van programmalijn 2 (omgevingsveiligheid), met als focus de risico's van nieuwe energiedragers zoals waterstof, ammoniak en andere chemicaliën. NMZH heeft aandacht gevraagd voor risicocontouren, veiligheidsbeleving, milieueffecten en bestuurlijke sturingsmogelijkheden. ✓ Inbreng geleverd in het kernteam van programmalijn 4 (stikstof en natuur) ✓ Bijgedragen aan de regionale systeemstudies die inzicht geven in toekomstige energie-infrastructuur, zoals leidingen, conversiestations en netverzwaring. NMZH heeft hier nadrukkelijk de verbinding gelegd

	met ecologische kwetsbaarheid en natuurbelangen in de regio, waaronder Natura 2000-gebieden.
Tafel van borging	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
<i>De inzet van de NMZH richt zich op het bewaken van de voortgang. De tafel is bedoeld als structureel overleg tussen overheden, havenbedrijf, bedrijfsleven en maatschappelijke partijen, waarin afspraken, voortgang en knelpunten op strategisch niveau worden besproken en geborgd.</i> Convenantspartijen Visie en Vertrouwen	✓ Twee bijeenkomsten van de TvB, en ambtelijk voorbereidingsoverleg. Waarvan in najaar met nieuwe secretaris ✓ Dossiers over Voordelta (natuurwaarden) en Buitenland van Rhooen vragen (veel) aandacht. Met name Voordelta verliep moeizaam, maar mogelijk compromis (van der Wal) van de baan door nieuw kabinetsbeleid. ✓ Inbreng in verbetering onderzoek en stimulering van verduurzaming (lokaal) goederenvervoer.
GGA/MV2 stikstof HIC	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
De Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) stikstofprogramma voor de Rotterdamse haven richten op het realiseren van natuurherstel in samenhang met ruimte voor duurzame economische ontwikkeling. De NMZH zet zich in voor een aanpak die ecologische doelen serieus neemt, waarbij vermindering van stikstofemissies hand in hand gaat met structurele verbetering van natuurkwaliteit. Provincie en overheidsinstanties, industrie en havenbedrijven, Natuur- en milieuorganisaties, lokale en regionale belanghebbenden	✓ Actieve deelname aan het GGA-proces, waarbij NMZH heeft gezorgd voor ecologische en inhoudelijke inbreng bij de uitwerking van maatregelen die nodig zijn om stikstofgevoelige natuur in en rond het havengebied te beschermen en te herstellen. ✓ Gepleit voor inzet op daadwerkelijke emissiereductie, in plaats van alleen intern of extern salderen. Daarbij is nadruk gelegd op bronmaatregelen, zoals elektrificatie van industrie en transport, en beperking van stikstofrijke reststromen. ✓ Aangedrongen op versterking van de ecologische basis onder projecten die stikstofruimte claimen, met aandacht voor habitatkwaliteit, hydrologie en robuuste verbindingen tussen natuurgebieden. ✓ Bijgedragen aan de opzet van het stikstof- 'werkkapitaal' (de zogeheten Ter Haar-aanpak), waarin beschikbare stikstofruimte gericht wordt ingezet voor projecten die aantoonbaar bijdragen aan de energietransitie én rekening houden met natuurbelangen. ✓ Gewaarschuwd voor het risico dat GGA een legitimerend vehikel wordt voor bestaande projecten, zonder dat er echte verbetering voor natuur optreedt. NMZH heeft daarom gepleit voor onafhankelijke toetsing en duidelijke natuurdoelen als randvoorwaarde voor gebiedsontwikkeling.

Samenwerking N&M, Bellona Europa, Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland en Clean Air Task Force, Bond voor Beter Leefmilieu, Bund NRW

Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
De samenwerking met nationale en internationale NGO's en maatschappelijke organisaties is voor de NMZH essentieel om invloed uit te oefenen op de koers van de energietransitie in de Rotterdamse haven op nationaal en internationaal niveau. Het doel is om gezamenlijk op te trekken in strategische dossiers, kennis te delen en maatschappelijke druk te vergroten voor een duurzame, veilige en rechtvaardige transitie. NGO's en maatschappelijke organisaties, Overheden en beleidsmakers, Industrie en bedrijfsleven, Onderzoeksinstituten en experts.	✓ Intensieve afstemming over kernvraagstukken zoals de toekomst van CCS (koolstofopslag), waterstofstrategieën en het Nationaal Programma Energiesysteem. NMZH heeft regionale kennis en havenervaring ingebracht in landelijke beleidsprocessen. ✓ Samenwerking ngo's versterkt op het thema waterstofimport en grootschalige infrastructuur. Gezamenlijk is gepleit voor transparantie, duurzaamheidseisen voor herkomst van waterstof, en het voorkomen van lock-ins in fossiele sporen. ✓ Gezamenlijk opgetrokken bij het agenderen van voorwaarden voor industriële transitie, zoals CO₂-reductie-eisen, omgevingsveiligheid en maatschappelijke verantwoording bij de inzet van publieke middelen. ✓ Internationale samenwerking benut om lessen uit andere industriële regio's (zoals Hamburg, Antwerpen en Göteborg) te koppelen aan de situatie in Rotterdam, en ervaringen uit te wisselen rond governance, netwerken en burgerbetrokkenheid.

NOVEX Haven

Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Werken aan ruimtelijke keuzes voor een duurzame en circulaire toekomst. Met een balans tussen transitie en maatschappelijke opgaven. In combinatie met het ontwikkelen van een gezamenlijke uitvoeringsagenda en kritische inbreng en samenwerking Overheden en het Havenbedrijf Rotterdam, Regionale natuur- en milieupartners, Industrie en andere stakeholders in het Haven Industrieel Complex, lokale gemeenschap	✓ 1^e helft 2024 : Deelname aan twee werkconferenties en werksessie stikstof en natuur en Breed Bestuurlijk Overleg (BBO) in juni. ✓ 2^e helft 2024 : intensivering deelname in programmalijnen 2 (Ammoniak, waterstofdragers, omgevingsbeleid, veiligheid, milieu) en 4 (Stikstof en natuur). Op basis van presentatie NMZH-plannen "Natuur en Stikstof" in juni bij werkconferentie is intensief gewerkt aan concretisering van projecten in 2024 en daarna in 2025, als onderdeel van het Uitvoeringsprogramma NOVEX Haven

Sustainable Industry Lab (SIL)

Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
De inzet van de NMZH op het Strategisch Integratie- en Leefomgevingskader (SIL) is gericht op het waarborgen dat de ontwikkeling van de	✓ Bijgedragen aan de totstandkoming van het SIL vanuit het perspectief van natuur, milieu en leefomgeving, onder meer door deelname aan

Rotterdamse haven plaatsvindt binnen duidelijke maatschappelijke en ecologische grenzen. Het SIL vormt het ruimtelijk en inhoudelijk toetsingskader waarin keuzes over ruimtegebruik, infrastructuur, veiligheid en leefomgeving worden gewogen en geïntegreerd zijn gebaseerd op beschikbare kennis en een toekomst visie.	werksessies, overleg met overheden en het indienen van inhoudelijke voorstellen. ✓ Aandacht gevraagd voor het opnemen van harde randvoorwaarden voor natuur en gezondheid in het SIL, waaronder stikstofgrenzen, externe veiligheid, ecologische draagkracht en milieuruimte voor nieuwe initiatieven. ✓ Gepleit voor integrale afwegingen bij ruimtelijke keuzes, zodat ruimteclaims van industrie, energie-infrastructuur, woningbouw en natuurherstel niet los van elkaar worden behandeld, maar in samenhang worden beoordeeld op maatschappelijke waarde. ✓ Opgenomen dat het SIL niet alleen een planologisch instrument is, maar ook een maatschappelijk kader moet zijn dat helpt richting geven aan het handelen van publieke en private partijen in de havenregio.
--	---

Natuurlijk Kapitaal

Valuta voor veen	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
De NMZH wil met dit project bijdragen aan de vermindering van CO₂-uitstoot in veengebieden door het grondwaterpeil te verhogen. Dit gebeurt via de methodiek 'Valuta voor Veen', waarmee CO₂-certificaten op de vrijwillige koolstofmarkt kunnen worden verkregen. Daarmee draagt het project bij aan klimaatdoelen én aan natuurontwikkeling	✓ Voor Zuid-Hollands Landschap zijn de projecten Kadijk-West en Den Hoek uitgewerkt voor het produceren van CO₂ certificaten ✓ De aanvraag voor ex ante CO₂-certificaten is voorbereid (voor de eerste 5 jaar: 735 certificaten), waarmee het project financieel wordt ondersteund. Op basis van de actualisering van de methodiek gaat in 2025 de validatie door SNK plaatsvinden. ✓ Ontwikkelen van nieuwe methodieken, zoals voor biobased materials: Miscanthis ✓ Het ontwikkelen van een CO₂ compensatieproject voor het programma NOVEX Rotterdamse haven
CO ₂ voetafdruk	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Verminderen van de CO₂-voetafdruk en streven naar klimaatneutraal werken van de eigen organisatie. Vergroten van bewustwording en stimuleren van duurzaam gedrag binnen de organisatie (bijv. woon-werkverkeer, energiegebruik en compensatie).	✓ Het berekenen van de voetafdruk van de eigen organisatie. Deze rapportage publiceren in de eerste helft van het daarop volgende jaar. ✓ In 2024 is verder gewerkt aan het verminderen van de eigen voetafdruk op basis van de uitkomsten van de voetafdrukscan over 2023. In 2023 resteerde 12

Medewerkers binnen de NMZH, samenwerkingspartners, huisbaas/eigenaren van het pand, andere organisaties en het publiek.	ton CO ₂ de ambitie is om in een paar stappen klimaatneutraal te kunnen werken
Platform CO₂ neutraal en Stichting Nationale Koolstofmarkt	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Het verkleinen van de CO ₂ -voetafdruk in Nederland door middel van vrijwillige CO ₂ -certificaten. Stimuleren van CO ₂ -reductieprojecten in eigen land, in plaats van buitenlandse projecten. Ontwikkelen en ondersteunen van nieuwe methodieken voor CO ₂ -reductie, zoals biobased toepassingen, ten gunste van een circulaire economie. Zorgen voor meetbare en controleerbare CO ₂ -reductie, zodat kopers vertrouwen hebben in de impact van hun investering. Dit voor bedrijven, overheden en burgers, ontwikkelaars en milieuorganisaties.	✓ De NMZH neemt met haar directeur deel aan het bestuur van beide organisatie. In het bestuur van SNK vertegenwoordigd hij ook de 12 Natuur en Milieufederaties

Circulaire economie

Servicepunt Circulaire economie	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Het Servicepunt Circulaire Economie (SCE) is opgezet om gemeenten, bedrijven en maatschappelijke organisaties in Zuid-Holland te ondersteunen bij de transitie naar een circulaire economie. De NMZH werkt binnen dit servicepunt aan het versterken van de ecologische kwaliteit en maatschappelijke legitimiteit van circulaire projecten, met nadruk op grondstoffentransitie, natuurinclusiviteit en brede welvaart.	✓ Met deze inzet heeft de NMZH in 2024 actief vormgegeven aan een circulaire economie in Zuid-Holland die niet alleen innovatief en economisch rendabel is, maar ook natuurvriendelijk, klimaatbestendig en maatschappelijk verantwoord.
Kansen voor West	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Stimuleren van innovatie, onderzoek, kennisuitwisseling, onderwijs-arbeidsmarkt aansluiting, menselijk kapitaal en duurzame energie in de Randstadregio. De NMZH levert een bijdrage in het toezicht houden op de effectiviteit en kwaliteit van het programma met nadruk op duurzaamheid in projecten en uitvoering. Bewaken dat de middelen (EFRO-gelden) doelgericht worden ingezet en resultaten worden behaald die bijdragen aan zowel economische als duurzame ontwikkeling.	✓ De directeur van de NMZH neemt deel aan het monitoringscomité
Just Transition Fund (JTF) Groot Rijnmond	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024

Het JTF helpt regio's die afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. De doelen zijn sociale, economische en ecologische vooruitgang, met een focus op een rechtvaardige overgang. Een rechtvaardige overgang naar een klimaatneutraal Europa voor regio's die sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. Ondersteunen van deze regio's bij het versnellen van de energietransitie, het vernieuwen van de economie en het versterken van de arbeidsmarkt, met oog voor sociale, economische en milieueffecten.	✓ De directeur van de NMZH neemt deel aan de stuurgroep van dit Fonds
TKI Agri en Food	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Zorgdragen voor een onafhankelijke, deskundige beoordeling van subsidieaanvragen in de TKI Agro & Food sector. Op verzoek Inbreng leveren van NGO-expertise op het gebied van innovatie en investeringen, met oog voor duurzaamheid en milieu. Vanuit deze rol bijdragen aan een zorgvuldige inzet van middelen binnen het TKI Agro en Food	✓ Inhoudelijke toetsing verricht bij projectaanvragen binnen het TKI Agri & Food-programma, waarbij NMZH let op natuurinclusiviteit, milieuwinst, stikstofreductie en ecologische risico's.
EMFAF	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
Het Europees Maritiem, Visserij- en Aquacultuurfonds (EMFAF) ondersteunt duurzame ontwikkeling in de visserij en aquacultuur. De NMZH is vanuit haar expertise betrokken bij de beoordeling van subsidieaanvragen vanuit dit fonds, met als doel om natuur- en milieudoelstellingen te waarborgen bij innovaties en investeringen in deze sectoren.	✓ De NMZH heeft in 2024 een inhoudelijke en toetsende rol gespeeld binnen het EMFAF, waarmee zij invloed heeft uitgeoefend op de kwaliteit en duurzaamheid van de investeringen in mariene sectoren.

Netwerkondersteuning	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2024
De NMZH wil via netwerkondersteuning een robuuste, structurele basis realiseren voor samenwerking met en ondersteuning van het Zuid-Hollandse natuur- en milieunetwerk. Dit gebeurt door het ontwikkelen van een duurzaam verdienmodel of partnerschap waarmee jaarlijks structureel middelen worden gegenereerd voor netwerkondersteuning en fondsenwerving.	✓ in 2024 is gewerkt aan het creëren van een structurele financiële basis voor de ondersteuning van het Zuid-Hollandse netwerk van natuur- en milieuorganisaties, met als doel om deze samenwerking op langere termijn onafhankelijk en professioneel te kunnen blijven faciliteren en ondersteunen.

Communicatie

Communicatie is voor NMZH van groot belang om haar netwerk te bereiken én effectief invloed uit te oefenen op de ontwikkelingen met betrekking tot natuur, milieu en duurzaamheid in onze provincie. In onze projecten is communicatie een vast element en een onderdeel van de deelbegrotingen. Belangrijke media die we naast onze website inzetten zijn: nieuwsbrieven, LinkedIn, Facebook en Instagram.

Sociale media

Onze social media zetten we in om onze achterban snel te voorzien van inhoudelijke en gerichte informatie die bijdragen aan het behalen van onze doelstelling:

- LinkedIn (621 volgers), Instagram (823 volgers), YouTube (16 volgers) en Facebook (1500 volgers)

Resultaten/cijfers

Nieuwsbrief

- Onze algemene nieuwsbrief is naar 5875 ontvangers verstuurd. Deze is 12 keer uitgebracht met belangrijke informatie over onze lopende projecten.

Website

- Onze website www.milieufederatie.nl trok 35800 bezoekers.

Overige communicatie

- We zijn 18 keer in de online media verschenen.

Bereik

144

aangesloten lokale
groepen en
organisaties

1900

bezoekers aan
online en offline
activiteiten

5438

volgers op sociale
media en 21000
website bezoeken

Verduurzamen overheidsbeleid

17

zienswijzen
ingediend

bij **24**

beleidsontwikkel-
trajecten betrokken

6

plannen voor
beleidsuitvoering
ontwikkeld

Versterken maatschappelijk middenveld

123

adviezen waarvan
101 aan organisaties
en 22 aan burgers

aan **68**

netwerk
bijeenkomsten
deelgenomen

33

bestaande
initiatieven
ondersteund

Verduurzamen bedrijven

9

bedrijven adviezen
gegeven

109

duurzame koploper
bedrijven waar we
samen mee hebben
gewerkt

176

bedrijven toegang
gegeven tot kennis
over duurzaamheid

Organisatie en bedrijfsvoering

3.1 DE ORGANSIATIE

Bureau

Het bureau van de NMZH bestaat per 31 december 2024 uit een directeur (1 fte), zes medewerkers (5,0 fte) en een externe controller (0,2 fte).

Onderstaande personen waren op 31 december 2024 in dienst:

- Alex Ouwehand; directeur
- Bert Bakker; adviseur Duurzame Haven en Industrie
- Nienke Schuil; regisseur Ruimtelijke ordening, natuur en landschap
- Mellanie Spuij; regisseur Duurzame landbouw en Voedseltransitie
- Madeleine Braakman; regisseur Klimaat en Energie
- Judith Holwerda; Communicatie specialist
- Jhaishri Hanoeman; secretariaat

De controller van onze organisatie Germ van der Werf huren wij in via Van der Werf Avies.

Voor de salariering volgen wij de CAO Bos en Natuur afdeling Landschappen. Voor de overige arbeidsvoorwaarden hebben wij een eigen rechtspositieregeling.

In 2024 hebben we gelegenheid kunnen geven aan Talitha Haak voor haar stage. Zij heeft onderzoek gedaan naar het gebruik van planten om bodemverontreiniging aan te kunnen pakken.

3.2 VERANTWOORDING RAAD VAN TOEZICHT

Samenstelling Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat uit vier leden en een voorzitter. Twee leden worden benoemd op voordracht van de Raad van Aangesloten Organisaties die het bij de NMZH aangesloten Zuid-Hollandse natuur- en milieunetwerk vertegenwoordigt. Twee andere leden worden benoemd op basis van kerncompetenties en provinciale betrokkenheid. De vier leden kiezen zelf een onafhankelijk voorzitter. Chris Enthoven is in december 2022 unaniem herbenoemd als voorzitter van de Raad van Toezicht.

Op 31 december 2024 bestond de Raad van Toezicht uit de volgende leden:

Chris Enthoven	voorzitter
Pieter Hordijk	algemeen bestuurslid en lid Auditcommissie
Pieter Hellinga	algemeen bestuurslid en vertrouwenspersoon
Marieke Harteveld	algemeen lid

Op 9 december 2024 is Rutger Kleij afgetreden als lid van de Raad van Toezicht. Sinds 28 november 2017 maakte hij deel uit van onze Raad van Toezicht en was hij binnen de Raad van Toezicht vice-voorzitter en vanuit de Raad van Toezicht voorzitter van de Auditcommissie.

De leden van de Raad van Toezicht worden benoemd voor een periode van drie jaar en zijn daarna maximaal tweemaal herbenoembaar. Ultimo het boekjaar is het volgende rooster van aftreden van toepassing:

Naam	Functie	Toetreding RvT	Aftreden/Verkiebaar								
			2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Chris Enthoven	Voorzitter	20-09-2016			HKC			HKC			A
Pieter Hordijk	Lid Zuid en Auditcommissie	21-02-2017	GA			GA			GA		
Rutger Klei	Vicevoorzitter en voorzitter Auditcommissie	28-11-2017	GC			GC			HKC	A	
Pieter Hellinga	Lid Vertrouwenspersoon	01-03-2023							GA		
Marieke Harteveld	Lid	24-09-2024								GC	
Vacature											

- A = Afgetreden of Einde zittingsduur
- GC = Gekozen Coöptatie
- GA = Gekozen voordracht Raad van Aangesloten Organisaties
- H = Herkozen
- HKC = Herkiesbaar voordracht Coöptatie
- HKA = Herkiesbaar voordracht Raad van Aangesloten Organisaties

Taken Raad van Toezicht en frequentie vergaderingen

Tot de taken van de Raad van Toezicht (RvT) behoren het goedkeuren van de begroting, jaarrekening en het jaarverslag, evenals het meerjarenbeleidsplan. De beleidsvorming en -uitvoering, waaronder het financiële beheer, behoort tot de taken van de Directie. Daarnaast staat de voortgang van de projecten en de strategische programma's regelmatig op de agenda en worden er strategische kwesties bediscussieerd. In 2024 zijn in totaal vijf reguliere Raad van Toezicht-vergaderingen gehouden en twee extra vergaderingen.

Verder op de agenda

Van wegen de verslechterde financiële situatie van de NMZH is er eind 2023 besloten om een reorganisatie door te voeren om een gezond financieel fundament te leggen onder de NMZH. De laatste maanden van 2023 is hieraan gewerkt tussen de directeur en Raad van Toezicht. Deze reorganisatie is per 1 januari 2024 doorgevoerd en in 2024 volledig gerealiseerd.

Vanuit de RvT is stilgestaan bij de maatschappelijk positie van de NMZH richting 2025 e.v. en de financiële continuïteit op de middellange termijn. Dit heeft ertoe geleid dat het bureau LVWB-fundraising is ingehuurd om de NMZH te helpen om te komen tot een aanvullend verdienmodel. Tijdens dit traject is gebleken dat allereerst de positionering en zichtbaarheid van de NMZH helder moet zijn voordat we hier verder mee aan de slag kunnen. In 2024 is dit verder opgepakt en samen met het Strategisch Meerjarenplan 2025-2028 uitgewerkt. In 2025 zal hierover verdere besluitvorming over plaats vinden.

In 2024 is vastgesteld dat geen gebruik is gemaakt van de klachtenregeling voor derden. Ook is aandacht besteed aan het integriteitsbeleid binnen het team en de rol en taak van de vertrouwenspersoon

Verder is in 2024 aandacht besteed aan de governance van de 12 samenwerkende Natuur en Milieufederatie (NMF's). Hiervoor is de participantenovereenkomst en een preambule bij de herziene statuten gepasseerd in de Raad van Toezicht. Ook is stilgestaan bij het niet nakomen van de zorgplicht van de Rijksoverheid richting de bevolking bij het gebruik van PFAS stoffen in productieprossen. Uiteindelijk is besloten om samen met 4 collega's NMF's en andere organisaties tot een dagvaarding en in gebrekestelling van de Nederlandse Staat te komen in samenwerking met advocatenkantoor Knoops. De Raad van Toezicht heeft op voorstel van de directeur hiertoe besloten. Ook is veel tijd besteed aan het evalueren van het huidige beleidsplan en het opstellen van een nieuwe Meerjarenstrategie 2025-2028.

Auditcommissie en frequentie vergaderingen

De RvT heeft een Auditcommissie (AC) ingesteld voor de ondersteuning, advisering en het voorbereiden van besluitvorming van de RvT over de financiële gang van zaken en voor de toetsing van de werking van de administratieve organisatie en de controle hiervan. De taken en verantwoordelijkheden van de AC zijn verder vastgelegd in het Reglement van de Auditcommissie. In 2024 is de Auditcommissie in totaal vier keer bijeengekomen. De Auditcommissie bestaat uit twee leden vanuit de Raad van Toezicht. De vergaderingen van de Auditcommissie worden bijgewoond door de directeur de adjunct-directeur en de controller van de NMZH. Rutger Klei is door de RvT benoemd tot voorzitter van de Auditcommissie. Na het aftreden van Rutger Klei op 9 december 2024 is Pieter Hordijk benoemd als voorzitter van de auditcommissie. Naast de reguliere agenda heeft de Auditcommissie ook aandacht besteed aan de implementatie van de reorganisatie, de afronding van een tweetal POP3 projecten (Democratische Landbouw en LivingLab Natuurinclusieve Landbouw) en de herbeoordeling door Rijksdienst van Ondernemend Nederland van onze Intergrale Kostensystematiek (IKS). Hierdoor zijn wij in staat om met eigen tarieven deel te nemen aan Nationale en Europese subsidieregelingen. Dit traject is in 2024 positief afgerond. Ook is in 2024 onze ANBI status opnieuw verlengd.

Integriteit

De gedragscode Integriteitsbeleid van NMZH is in 2021 vastgesteld en in werking getreden. In deze gedragscode is vastgelegd hoe we omgaan met waarden en normen, wat ieders rollen en verantwoordelijkheden zijn en hoe het integriteitsbeleid ingevoerd, geborgd en gehandhaafd wordt binnen de organisatie. Deze gedragscode vormt de kapstok waaraan alle regelingen en instrumenten voor integriteit opgehangen kunnen worden. Deze gedragscodes staan op de website van NMZH. In 2024 zijn er bij NMZH geen meldingen op grond van de gedragscode gedaan. Op basis van de bevindingen in 2024 is er geen aanleiding om het beleid rondom integriteit te wijzigen.

Integriteitsverklaring Directie en Raad van Toezicht

De NMZH is een goed doel en in het bezit van een CBF-Keur. Met het CBF-Keurmerk laten wij zien dat er sprake is van een verantwoorde manier van fondsenwerving en besteding. De ANBI-status hebben wij ontvangen omdat we ons minstens 90% inzetten voor het algemeen nut. Daarnaast hanteren Directie en Raad van Toezicht de Code Goed bestuur voor goede doelen. We onderschrijven het belang van een goed gefundeerd maatschappelijk vertrouwen en volgen dan ook de aanbevelingen op van de vereniging Goede Doelen Nederland.

De Raad van Toezicht leden hebben allen in een verklaring de volgende principes onderschreven:

- Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met het voorkomen van tegenstrijdige belangen. Zij onderschrijven het integriteitsbeleid en de bijbehorende gedragscodes van de Natuur en Milieufederaties;
- Bestuurders en toezichthouders kunnen meerdere belangen of functies hebben die elkaar raken. Dit kan voor organisaties nuttig en zelfs nodig zijn, bijvoorbeeld in het kader van de fondsenwerving door bestuurders of de netwerkfunctie van toezichthouders;
- Belangenverstrengeling is ongewenst. Bijvoorbeeld als de belangen een zodanige invloed op elkaar hebben dat de onafhankelijkheid van een bestuurder of toezichthouder in het geding komt. Daardoor kan de organisatie worden beschadigd en vertrouwen en/of legitimiteit verliezen;
- Tegenstrijdig belang is een zodanig direct of indirect persoonlijk belang van een bestuurder of toezichthouder dat deze niet meer in staat is om de belangen van de organisatie op een integere, objectieve en onbevooroordeelde wijze te behartigen.
 - Bestuurders en toezichthouders zorgen voor een cultuur van openheid en aanspreekbaarheid binnen de organisatie.
 - Het bestuur en de raad van toezicht vergewissen zich van de onafhankelijkheid van hun leden. Bestuurders en toezichthouders hebben geen zakelijke of persoonlijke belangen of relaties met de organisatie anders dan als bestuurder of toezichthouder, tenzij anders schriftelijk is overeengekomen. Zij aanvaarden zonder voorafgaande goedkeuring van de raad van toezicht geen

(neven)functies die gezien de aard of het tijdsbeslag raken aan hun functioneren.

- Bestuurders en toezichthouders laten het belang van de organisatie prevaleren boven eigen belangen en onthouden zich van persoonlijke bevoordeling.
- Bestuurders/toezichthouders melden elke vorm van (mogelijke) belangenverstrengeling en (potentieel) tegenstrijdig belang aan de voorzitter van de raad van toezicht en verschaffen hem daarover alle relevante informatie. De raad van toezicht besluit dan buiten de aanwezigheid van de betrokken toezichthouder(s) en/of bestuurder(s) of er sprake is van ongewenste belangenverstrengeling of tegenstrijdig belang en treft passende maatregelen. De raad van toezicht geeft hierover openheid binnen de organisatie en naar externe belanghebbenden.
- Als op basis van een melding geconstateerd wordt dat er sprake is van ongewenste belangenverstrengeling zorgt de betrokken bestuurder of toezichthouder ervoor dat deze belangenverstrengeling zo snel mogelijk wordt opgeheven. De raad van toezicht ziet hierop toe en neemt maatregelen wanneer de betrokken bestuurder of toezichthouder hierin nalatig is.
- Als er sprake is van tegenstrijdige belangen neemt de betrokken bestuurder of toezichthouder niet deel aan de voorbereiding, beraadslaging, besluitvorming en uitvoering van deze zaken.
- Besluiten tot het aangaan van transacties of relaties waarbij tegenstrijdige belangen van bestuurders of toezichthouders (kunnen) spelen, behoeven vooraf goedkeuring door de raad van toezicht. De raad van toezicht legt deze besluiten schriftelijk en met een motivering vast en rapporteert hierover in het jaarverslag.
- Alle bestuurders en toezichthouders voldoen aan de ANBI-integriteitseisen. Dit wil zeggen dat hij/zij niet veroordeeld mag zijn voor een misdrijf.

Bezoldiging Raad van Toezicht en directeur

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen geen vergoeding voor hun werkzaamheden, maar kunnen gemaakte kosten declareren. De inschaling van directeuren van goede doelen organisaties volgt de richtlijn van Goede Doelen Nederland, verplicht gesteld door het CBF sinds 2018. De beloning van de directeur van NMZH moet hiermee overeenkomen. In 2018 is de bezoldiging van de directeur getoetst volgens deze regeling en opnieuw beoordeeld in november 2020, zonder veranderingen. De directeursfunctie is beoordeeld op 345 punten en ingedeeld in categorie F. In 2023 heeft het CBF deze regeling weer geactualiseerd. Dit had voor de NMZH verder geen gevolgen, wij konden al voldoen aan deze nieuwe richtlijn. Ook in 2024 voldoet de NMZH aan alle vereisten van het CBF.

Continuïteitsverklaring

Al ruim 50 jaar geeft de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH) een stem aan natuur en landschap. Wij werken samen met inwoners, groene ondernemers, koplopers in het Zuid-Hollandse bedrijfsleven en overheden vanuit onze maatschappelijke doelstelling en non-profit aan de verduurzaming van onze samenleving. Dat doen wij bij de klimaatopgave en

energietransitie, de verduurzaming van de landbouw en voedseltransitie en bij ontwikkelingen binnen natuur en landschap. Tot 2015 ontving de NMZH hiervoor een boekjaarsubsidie van de provincie Zuid-Holland, afgebouwd vanaf 2012. Konden wij ons in 2015 en 2016 als maatschappelijk ondernemer manifesteren met een bescheiden positief jaarresultaat, de laatste jaren slaagden wij er niet meer in om het boekjaar met een positief financieel resultaat af te sluiten.

2024 sluiten wij af met een positief resultaat. Hiermee hebben we de negatieve trend van de negatieve resultaten van afgelopen jaren voor het eerst weten te doorbreken. Nu moeten wij inzetten op een structurele doorwerking in de komende jaren. Het positieve overschot zal worden toegevoegd aan de continuïteitsreserve. Ondanks deze toevoeging is de huidige continuïteitsreserve nog steeds onvoldoende om in een ultieme situatie te kunnen voldoen aan onze liquidatieverplichtingen en dat blijft zorgelijk.

Wel kunnen wij vaststellen dat de doorgevoerde reorganisatie in 2024 de financiële positie van de NMZH wat heeft verbeterd. Maar één zwaluw geeft nog geen zomer. De komende jaren moeten wij deze positieve ontwikkeling doorzetten en verder gaan uitbouwen.

Financiële positie

4. Financiële verantwoording

4.1 ALGEMEEN

2024 is afgesloten met een positief resultaat van € 10.016 en daarmee is de negatieve spiraal van de afgelopen jaren eindelijk doorbroken en hopen we ook dat, met de maatregelen die het afgelopen jaar zijn doorgevoerd, dit een nieuw hoofdstuk inluidt in de ontwikkeling van de organisatie.

De liquiditeit blijft nog steeds een groot punt van aandacht maar door continue scherp te sturen op de beschikbare liquiditeit zijn er ook het afgelopen jaar geen problemen geweest in het nakomen van onze verplichtingen. De positieve ontwikkeling zorgt er voor dat de druk op de liquiditeit iets minder wordt maar de bandbreedte blijft smal. Het lijkt er echter op dat grote problemen achterwege blijven. Het afgelopen jaar zijn er naast de verlengde ondersteuning van de provincie mooie projecten gedraaid en zien we ook dat de doorgevoerde reorganisatie effect sorteert. Zo is in het begin van het jaar, in goed overleg, afscheid genomen van een collega, is een ander contract in uren teruggebracht, zijn we verhuisd naar een goedkopere maar tegelijk kwalitatief betere locatie en hebben we op een aantal andere onderdelen fors de hand op de knip gehouden. Dat alles heeft mede bijgedragen aan het nu behaalde resultaat. We vertrouwen er op dat dit helpt bij de doorontwikkeling en dat dit een springplank is naar een stabiele situatie. De acquisitieportefeuille is nog steeds goed gevuld, en van daaruit zijn er na afloop van het jaar al een paar financieel gunstige projecten binnengehaald. Er is dan ook het volste vertrouwen dat we ook 2025 positief kunnen gaan afsluiten.

Deze positieve lijn vertaalt zich in het feit dat de portefeuille met projecten in verschillende stadia van aanvraag goed gevuld is en het uitzicht voor het gehele jaar ziet er goed uit. Lastig te beïnvloeden blijft nog steeds de tijd die nodig is om van aanvraag tot project te komen. De overtuiging die wij hebben voor een project blijkt lastig over te brengen en door te dringen. Die doorlooptijd blijft zorgelijk en lastig te beïnvloeden. De steun van de provincie was in de basis in 2024 voor het laatst maar we hopen dat we toch tot een bepaalde basisafpraak kunnen komen met de provincie zodat we minder incidentele financiering moeten binnenhalen en we op die manier het laatste stuk van de springplank kunnen bewerkstelligen waarmee we weer verder kunnen en we daarmee een solide basis voor de toekomst kunnen leggen.

4.2 FINANCIËLE RESULTATEN

De staat van baten en lasten over 2024 sluit met een positief resultaat wat als volgt is opgebouwd:

Aan baten hebben wij ontvangen	€	692.097
Aan de verschillende doelstellingen hebben wij besteed	€	559.546
Aan kosten beheer en administratie hebben wij besteed	€	122.535
Het saldo van de financiële baten en lasten is	€	36
Hieruit resulteert een overschot van	€	10.016
Aan voordelige overige resultaten is behaald	€	0
Tekort	€	10.016

De overige resultaten, zoals ook te lezen in de jaarrekening, zijn nihil. Bijzondere baten hebben zich niet voorgedaan in het boekjaar.

Als we nader inzoomen op de resultaten afgezet tegen de begroting dan ziet dat er als volgt uit:

	(x €1.000)	Realisatie 2024	Begroting 2024	Verschil ten opzichte van de begroting	
		€	€	Voordelig €	Nadelig €
BATEN					
Particulieren		2	-	2	
Loterijorganisaties		-	-		
Subsidies van Overheden		161	-	161	
Andere organisaties zonder winststreven		527	739		212
Overige baten		2	2		
Financiële baten en lasten		-	-		
		692	741		
LASTEN		682	696	14	
				177	212
					(177)
SALDO		10	45		35

Toelichting

Zoals hiervoor al aangehaald is het gelukt het jaar 2024 positief af te sluiten. Bij de start van 2024 lag er een acquisitie opgave van € 368.000 die iets hoger was dan bij de start van 2023 wat met name lag aan het wegvallen van de provinciale bijdrage. Gezien de forse opgave en de negatieve vooruitzichten is begin 2024 besloten tot een reorganisatie om ook de kosten te verlagen. Daarnaast is met veel energie gewerkt aan het binnenhalen van de acquisitie opgave maar als we kijken naar het absolute bedrag dan is dat niet volledig gelukt. Echter doordat ook verzuimuitkeringen zijn ontvangen voor langdurig zieke medewerkers welke niet volledig zijn vervangen is er uiteindelijk toch een positief resultaat behaald.

Baten

De baten vallen lager uit dan begroot mede ook doordat de acquisitie opgave niet is gelukt. Omdat deze ook deels dienen ter dekking van directe kosten, die hoger zijn dan begroot, levert dit daarmee een beperkte dekking op de personele inzet op. Tegen het einde van 2024 zijn er nog een aantal nieuwe acquisities gestart en in afronding voor definitieve toekenning maar die konden niet meer ten gunste van 2024 worden gebracht. Dit zorgt voor een goede start van 2025 want ook daar lag een behoorlijke acquisitieopgave om de exploitatie van het jaar sluitend te krijgen. Per rapportdatum is daar al 55% van binnengehaald.

Bij de eindafrekening van het POP3 project LivingLab Natuurinclusieve Landbouw is in 2024 een verschil van inzicht ontstaan over de uitvoering van dit project. Wat heeft geleid tot het voornemen van de PZH om hiervoor een nihil beschikking af te geven. Hiertegen is de NMZH in bezwaar gegaan, uiteindelijk is dit bezwaar in het voorjaar 2025 ongegrond verklaard en heeft dit tot een definitieve nihil-beschikking geleidt. Inmiddels zijn wij in gesprek met de provincie om tot een oplossing te komen. De provincie denkt hier nu in mee. Wij gaan ervan uit dat de uiteindelijke oplossing niet gaat leiden tot een risico voor de vermeldden baten over 2024.

Lasten

De totale lasten vallen lager uit dan begroot waarbij echter een verschil zichtbaar is tussen de directe en indirecte kosten. De directe kosten, verbonden aan projecten, nemen toe mede doordat het project Groenste Familie nog steeds doordraait, er plantmateriaal voor de proefpercelen van het project Agroforerstry is aangeschaft en ook nog uitgaven zijn gedaan voor het project Netwerkondersteuning en ontwikkelen verdienmodel. De indirecte kosten nemen af en daar zijn de doorgevoerde bezuinigingen zichtbaar naast de ontvangen verzuim uitkering voor 2 langdurig zieke medewerkers.

4.3 RISICOBEBEERSING

De Raad van Toezicht heeft het kader vastgesteld voor de risicobebepaling bij acquisitie en uitvoering. Doordat de organisatie geen provinciale boekjaarsubsidie meer heeft is er een toegenomen belang voor de eigen fondsenwerving en de ontwikkeling van producten en diensten. Het belang van een goede interne risicobebepaling is hierdoor toegenomen. Naast de primaire administratievoering is er extra aandacht voor de risico's bij het verkrijgen van middelen en acquisitie van projecten, de monitoring van de voortgang van projecten en de projectadministratie.

In de basis ligt er, bevestigd door een eerder uitgevoerde toezichtscan, een adequaat werkend bestuursmodel alsook een goed ingericht financieel technisch beleid en financieel management. Het risico zit vooral in het achterblijven van acquisities t.o.v. de begroting. Met opdrachtgevers zal de doorlooptijd van offerte tot opdrachtverlening constant bewaakt moeten worden en wanneer uitloop dreigt, zullen hierover afspraken dan wel aanvullende keuzes moeten worden gemaakt.

Tevens worden de doorlopende risico's middels managementrapportages inzichtelijk gemaakt en periodiek besproken met directie en Raad van Toezicht zodat de organisatie tijdig kan bijsturen

indien de analyses daar aanleiding toe geven. Ook de Auditcommissie, die als vaste adviescommissie is ingesteld door de Raad van Toezicht, speelt een rol in de risicobeheersing.

De afgelopen jaren is gebleken dat het formaliseren en uitbetalingen van subsidieregelingen vaak een lange doorlooptijd hebben. Doorlooptijden kunnen daarbij oplopen tot 12 maanden en meer. Dit zorgt ervoor dat de liquiditeitspositie continue onder druk staat. Al geruime tijd is het zo dat bij de reguliere projecten een voorschot van 75% in het voorstel wordt opgenomen om ervoor te zorgen dat er geen dan wel een minimale voorfinanciering nodig is om het project uit te voeren. Ook blijft het noodzakelijk dat er naast kortlopende projecten meerjarenprogramma's moeten worden ontwikkeld om de algehele financiële positie ook in de komende jaren verder te verbeteren. Het politieke klimaat in de provincie is daarbij helaas een beperkende factor.

In het afgelopen jaar zijn er wederom indringende gesprekken over de toekomst van de organisatie gevoerd. Deze zijn ook uitgebreid in de auditcommissie en Raad van Toezicht besproken om ook daar feedback te krijgen en met z'n allen vast te stellen of de eerder besproken koers voor de NMZH het effect ressorteert dat gewenst is. Vanuit de voortgang en de uitgevoerde analyses is de keuze gemaakt begin 2024 een reorganisatie door te voeren omdat eerdere inspanningen nog onvoldoende effect hebben gehad. Dit heeft geresulteerd in het vertrek van 1 medewerker, een verhuizing van de organisatie met een besparing in de huisvestingslast en een kritische beschouwing van alle kosten componenten. Daarnaast is bewerkstelligd dat de provincie nog een derde jaar ondersteuning biedt om het ingezette traject op een adequate wijze te kunnen afronden met hopelijk een positieve uitkomst voor de toekomst van de milieufederatie.

4.4 NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

De bijdrage van de Postcode Loterij maakt in iedere provincie een verschil

De Natuur en Milieufederaties mogen al meer dan 25 jaar rekenen op de steun van de Nationale Postcode Loterij. De vaste jaarlijkse bijdrage van 2,25 miljoen euro maakt het mogelijk dat wij ons samen met ruim 1.200 lokale initiatieven kunnen blijven inzetten voor mooie en duurzame provincies. De impact die we hiermee realiseren, was niet mogelijk geweest zonder deze hulp. Wij zijn de postcode Loterij en alle deelnemers dan ook heel dankbaar. In 2025 heeft de Nationale Postcode Lottery onze bijdrage in de komende vijf jaar verhoogd tot 2,5 miljoen euro jaarlijks.

Extra schenkingen

Naast de jaarlijkse bijdrage kunnen we een beroep doen op een extra schenking van de loterij voor bijzondere projecten, zodat we belangrijke stappen kunnen maken richting een klimaatbestendige, natuurinclusieve en circulaire samenleving. De projecten Plan Boom en Energietuinen zijn hier voorbeelden van. Projecten die we zonder deze extra bijdrage niet hadden kunnen uitvoeren. Een relatief nieuw project dat we gestart zijn met de hulp van de loterij is in 2024 Boerr&Buur met Natuur toegekend. In iedere provincie konden in 2024 twee coalities aan de slag, die groene burens en actieve burens bij elkaar brengen. Door dit netwerk krachtig bij de staan, werken we aan meer biodiversiteit, een beter klimaat, circulair grondstofgebruik en gezonde & diervriendelijke voeding. Oftewel: een toekomstbestendige landbouw.

De Natuur en Milieufederaties zijn de Postcode Loterij en alle deelnemers enorm dankbaar voor hun bijdrage in 2024. Met hun steun kunnen we ons blijven inzetten voor mooie en duurzame provincies.

4.5 BELEGGINGEN

De organisatie heeft haar overvloedige geldmiddelen alleen geparkeerd op spaarrekeningen met een laag risico. Beleggen met hoger risico wordt niet acceptabel geacht.

4.6 KOSTEN EN BESTEDINGSPERCENTAGE BATEN

De Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland kent geen fondsenwervende activiteiten in de enge zin van het woord. Een deel van haar inkomsten verkrijgt zij als kansspelbegunstigde vanuit de Nationale Postcode Loterij zoals hiervoor ook aangegeven. In strikte zin is een percentage voor kosten van fondsenwerving dan ook niet van toepassing maar De Provinciale Natuur en Milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor kosten Beheer en Administratie van de Vereniging Fondsenwervende Instellingen (VFI). In afwijking van voorgaande jaren worden de kosten van beheer en administratie, welke binnen de milieufederatie feitelijk kwalificeren als indirecte kosten, apart zichtbaar gemaakt in de staat van baten en lasten.

4.7 RESERVES EN VERMOGEN

Per 31 december bedroeg het eigen vermogen van de stichting € 108.560 wat volledig is opgenomen in een continuïteitsreserve zoals ook zichtbaar is gemaakt in de jaarrekening over het boekjaar 2024. Het beleid van de stichting met betrekking tot de omvang en functie van het vrij besteedbare vermogen is erop gericht om de continuïteit van de organisatie te waarborgen door middel van het opbouwen van een eigen vermogen ter hoogte van 1/2 jaar aan uitvoeringskosten. Begin 2022 is dit vastgesteld op een bedrag van € 218.000. Jaarlijks wordt hiertoe maximaal aan toegevoegd een bedrag dat overeenkomt met het resultaat uit de begroting. Door CBF is toegestaan dat hiervoor 1,5 jaar wordt gehanteerd en daarmee blijft de stichting ruim binnen de gestelde norm. Door de verliezen van de afgelopen jaren is de reservepositie sterk afgenomen. Deze trend lijkt nu doorbroken waardoor het risico op discontinuïteit is verlaagd. We blijven daarbij onze inzet richten op acquisities en diensten die beter, en bij voorkeur structureel, bij gaan dragen aan het versterken van onze reservepositie in de komende jaren.

4.8 DOORKIJK NAAR HET JAAR 2025

Het boekjaar 2025 borduurt voort op de ontwikkeling in 2024 en biedt wederom een behoorlijke uitdaging. De acquisitie opgave om de exploitatie compleet te maken ligt op € 347.000 en is daarmee lager dan de beginstand van 2024. De portefeuille met projecten in verschillende stadia van aanvraag is na uitwerken van de begroting stabiel gebleven waarbij projecten die zijn toegekend ook alweer zijn vervangen door nieuwe initiatieven. Per rapportdatum is nog € 158.000 binnen te halen en dat wordt haalbaar geacht. Ook het verdienmodel waarvoor de provincie ondersteuning biedt zal in dit jaar z'n beslag krijgen en de verwachting is dat hier ook een jaarlijkse geldstroom uit voort zal komen. In de loop van 2025 zal duidelijk worden hoe dat vorm krijgt.

Naast de nog binnen te halen projecten zijn de vaste waarden opgenomen in de begroting en kunnen we verder borduren op projecten die in 2024 zijn gestart.

De begroting voor 2025 sluit met een resultaat van € 35.000 positief omdat dit noodzakelijk is voor de toekomst van de Milieufederatie en daarom heeft de Raad van Toezicht dit als taakstellend opgegeven aan de directeur. De begroting ziet er in hoofdlijn als volgt uit:

Begroting 2025		€
Uitgaven		
<i>Projectkosten direct</i>		
Inhuur derden		-
Reis- en verblijfkosten		2.000
Voorlichting en presentatie		1.500
Overige kosten		5.000
		<u>8.500</u>
<i>Indirecte kosten</i>		
Personeelskosten (vaste dienst)		548.400
Reis- en verblijfkosten		4.250
Voorlichting en presentatie		4.500
Huisvestingskosten		47.750
Kantoorkosten		31.650
Bestuurskosten		1.000
Administratie- en advieskosten		38.500
Afschrijvingen		2.400
Financieringskosten		2.500
		<u>678.950</u>
Totaal uitgaven		<u>687.450</u>
Inkomsten		
Donaties		500
Baten van subsidies van overheden		-
Baten van andere organisaties zonder winststreven		720.450
Overige baten		1.500
Rentebaten		0
Totaal Inkomsten		<u>722.450</u>
	Resultaat	35.000

Jaarrekening

Balans per 31 december 2024
(na bestemming resultaat)

	<u>31-12-2024</u>		<u>31-12-2023</u>	
	€		€	
Actief				
Vaste activa				
Materiële vaste activa:				
Benodigd voor de bedrijfsvoering	<u>6.608</u>	6.608	<u>8.046</u>	8.046
Vlottende activa				
Vorderingen en overlopende activa:				
Debiteuren	31.927		11.180	
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>212.221</u>		<u>191.461</u>	
		244.148		202.641
Liquide middelen		85.107		101.849
		<u>335.863</u>		<u>312.536</u>

	<u>31-12-2024</u>		<u>31-12-2023</u>	
	€		€	
Passief				
Eigen vermogen				
Reserves:				
Continuïteitsreserve	<u>108.560</u>	108.560	<u>98.544</u>	98.544
Schulden op korte termijn				
Leveranciers en handelskredieten	49.028		36.948	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	69.617		104.026	
Overige schulden en overlopende passiva	<u>108.658</u>		<u>73.018</u>	
		227.303		213.992
		<u>335.863</u>		<u>312.536</u>

Staat van Baten en Lasten

	Realisatie 2024 €	Begroot 2024 €	Realisatie 2023 €
BATEN			
Baten van particulieren	1.925	95	945
Baten van subsidies van overheden	160.571	-	132.252
Baten van andere organisaties zonder winststreven	527.598	739.455	622.634
Som van de geworven baten	690.094	739.550	755.831
Overige baten	1.967	2.000	950
Som van de baten	692.061	741.550	756.781
BESTEED AAN DOELSTELLINGEN			
Verkeer & Vervoer	1.374	1.607	1.862
Circulaire Economie	19.926	11.589	13.429
Duurzame Landbouw	146.567	120.788	139.971
Klimaat & Energie	106.605	161.172	186.768
Duurzame Haven	56.419	71.243	82.557
Natuur & Landschap	222.437	181.155	209.925
Water en kust	6.218	7.097	8.224
Totaal besteed aan doelstelling	559.546	554.650	642.736
Wervingskosten			
Kosten van beheer en administratie	122.535	141.900	144.573
Saldo voor financiële baten en lasten	9.980	45.000	(30.528)
Saldo financiële baten en lasten	36	-	32
Saldo van baten en lasten	10.016	45.000	(30.496)
<u>Bestemming</u>			
Continuïteitsreserve	10.016	45.000	(30.496)
	10.016	45.000	(30.496)

Kasstroomoverzicht

Het saldo van de geldmiddelen is in het jaar 2024 afgenomen met € 16.742. In 2023 was nog sprake van een toename groot € 38.408. In onderstaande analyse van de kasstromen wordt toegelicht hoe de mutatie tot stand is gekomen

	<u>2024</u>	<u>2023</u>
	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten:		
Overschot/Tekort	10.016	(30.496)
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	2.633	2.414
Investerings	(1.195)	-
Veranderingen in werkkapitaal:		
Mutatie vorderingen	(41.507)	122.485
Mutatie kortlopende schulden	<u>13.311</u>	<u>(55.995)</u>
	(28.196)	66.490
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	<u>(16.742)</u>	<u>38.408</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten	<u>(16.742)</u>	<u>38.408</u>
Netto kasstroom	<u>(16.742)</u>	<u>38.408</u>
Mutatie geldmiddelen	<u><u>(16.742)</u></u>	<u><u>38.408</u></u>

De toename in het boekjaar is met name het gevolg van een afname van de nog te ontvangen bijdragen.

Toelichting op de balans en de staat van baten en lasten

Algemeen

Doelstelling

De Stichting Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland, gevestigd te Den Haag, is opgericht op 18 augustus 1986 en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41129491.

Het doel van de stichting is: het behartigen van belangen met betrekking tot het beschermen, beheren, verbeteren en verrijken van het milieu, natuur en landschap in en rond de provincie Zuid-Holland, een en ander in de meest ruime zin.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het overschot/tekort vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De jaarrekening is opgesteld conform de verslaggevingsrichtlijnen, die gesteld worden aan Fondsenwervende instellingen (RJ 650).

Continuïteit

Het jaar 2024 stond in het teken van een reorganisatie. Er is afscheid genomen van een medewerker en op diverse andere zaken is een forse kostenbesparing ingezet. Doel hiervan was om de organisatie lean and mean te maken zodat we van daaruit kunnen bouwen naar een gezonde toekomst. Dit legde uiteraard druk bij het huidige team maar die heeft zich er, ondanks ook een periode van langdurig verzuim, uitstekend door heen geslagen en dat heeft uiteindelijk ook geresulteerd in een positief resultaat. Dit is weliswaar beperkt maar de hoop is dat dit een omslag is na jaren van negatieve resultaten. Voor 2025 zijn de vooruitzichten goed. Zo zijn er inmiddels een aantal grote projecten binnengehaald en het lijkt er zelfs op dat we voor het eerst sinds jaren voor 1 juli de totaal benodigde opbrengst kunnen realiseren. Alles bij elkaar biedt dat perspectief maar het blijft een continue proces van lobby, uitwerken van voorstellen en uiteenzetten waartoe NMZH toe in staat is. De toekomst wordt echter positief tegemoet gezien.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De waardering van de materiële vaste activa vindt plaats tegen de aanschaffingswaarde verminderd met lineaire afschrijvingen. Op materiële vaste activa welke in de loop van het boekjaar zijn aangeschaft wordt de afschrijving naar tijdsgelang berekend.

Onderhanden werk/jaaroverschrijdende projecten:

Onderhanden werk wordt gewaardeerd op kostprijs verminderd met de op balansdatum reeds voorzienbare verliezen. De kostprijs omvat de directe loonkosten en overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend en overigens gebaseerd zijn op reeds in het boekjaar afgesloten contracten. De reeds ontvangen gelden worden op het onderhanden werk in mindering gebracht. Positieve resultaten worden in het jaar van definitieve afrekening genomen.

Voor (verwachte) negatieve resultaten wordt ultimo van het jaar een voorziening gevormd.

Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van beoordeling per vordering.

Te vorderen subsidies worden opgenomen tegen de nominale waarde van de toegekende beschikkingen van de diverse subsidie verstreckende organisaties.

Reserves

Het vermogen wordt onderverdeeld naar continuïteitsreserve, bestemmingsreserves en overige reserve.

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is gevormd voor dekking van risico's op korte termijn en om zeker vast te stellen dat de stichting ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. Voor de vorming hiervan worden de normen gesteld door Goede Doelen Nederland in acht genomen.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn bedoeld om voor specifieke doelen middelen af te zonderen van de overige reserves. Bij de in te zetten reserves zal telkenmale doel en omvang worden toegelicht.

Overige reserve

De overige reserve wordt opgebouwd uit bedragen die over zijn nadat op grond van de uitgangspunten mutaties op de andere reserves hebben plaatsgevonden.

Verbonden partijen

Met Stichting CO2 Bank-Zuid-Holland bestaat op dit moment een bestuurlijke eenheid. Omdat de stichting echter nog geen activiteiten heeft ontplooid wordt hiervan niets opgenomen in de jaarstukken.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Baten van particulieren

Onder deze categorie worden gelden verantwoord, die door de gever vrijwillig zijn afgestaan en geen (evenredige) tegenprestatie vormen voor geleverde goederen en/of diensten.

Baten van subsidies van overheden

Subsidies van overheden worden als bate verantwoord zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de organisatie zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. Ontvangen voorschotten waar in het boekjaar nog geen lasten tegenover staan worden als vooruit ontvangen bedragen onder de kortlopende schulden opgenomen.

Baten van andere organisaties zonder winststreven

De toegezegde bijdragen van andere organisaties worden verantwoord op basis van de netto toezegging verminderd met de gemaakte verwervingskosten. Onder deze categorie worden ook de indirect verkregen gelden van de Nationale Postcodeloterij verantwoord daar deze via de koepelorganisatie van de NMF's worden doorverdeeld en dus niet rechtstreeks worden ontvangen.

Beleggingen

Ontvangen middelen worden niet aangewend voor belegging in effecten, zoals aandelen en obligaties.

Bestedingen

Onder de bestedingen worden, per doelstelling, de directe projectkosten en het aandeel in de uitvoeringskosten verantwoord.

De directe projectkosten zijn de kosten welke direct en specifiek zijn toe te rekenen aan een project. Onder de uitvoeringskosten worden de kosten verantwoord van de eigen organisatie (kosten van bestuur, beheer en uitvoering). Deze kosten worden op basis van bestede directe project-uren verdeeld naar de doelstellingen.

Beheer en administratie

De Provinciale Natuur en Milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor kosten Beheer en Administratie van de Vereniging Fondsenwervende Instellingen (VFI). De kosten voor beheer en administratie worden inzichtelijk gemaakt in de Toelichting op de bestedingen, maar worden in de staat van baten en lasten volledig toegerekend aan de doelstellingen.

Fiscale positie

Belastingen

De stichting is met ingang van 1 september 2014 voor een deel van haar activiteiten omzetbelastingplichtig doch blijft vrijgesteld van vennootschapsbelasting.

Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

Actief

Materiële vaste activa

Benodigd voor de bedrijfsvoering

Het verloop van deze post in 2024 is als volgt:

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€
Aanschafwaarde per 1 januari	12.069	12.069
Investerings	1.195	-
Aanschafwaarde per 31 december	<u>13.264</u>	<u>12.069</u>
Afschrijving in het boekjaar	2.633	2.414
afschrijving tot en met vorig boekjaar	4.023	1.609
	<u>6.656</u>	<u>4.023</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>6.608</u>	<u>8.046</u>

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€

Vorderingen

Debiteuren:

Debiteuren	<u>31.927</u>	<u>11.180</u>
------------	---------------	---------------

Overige vorderingen en overlopende activa:

Te vorderen bijdragen De Natuur en Milieufederaties	53.363	2.211
Vooruitbetaalde bedragen	16.695	9.167
Saldo BTW te vorderen ultimo boekjaar	288	-
Nog te ontvangen projectbijdragen	28.655	60.903
Nog te ontvangen subsidies	100.354	74.154
Overige vorderingen	12.866	45.026
	<u>212.221</u>	<u>191.461</u>

De looptijd van deze vorderingen bedraagt een periode < 1 jaar.

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Liquide middelen		
ING bank rekening-courant	2.989	57.869
Triodos bank, rekening courant	82.118	40.541
ING bank spaarrekening	-	3.439
	<u>85.107</u>	<u>101.849</u>

Eigen vermogen

Reserves

Continuïteitsreserve

Het verloop van deze post is als volgt:

	2024	2023
	€	€
Stand per 1 januari	98.544	129.040
Resultaatbestemming	10.016	(30.496)
Stand per 31 december	<u>108.560</u>	<u>98.544</u>

Het beleid van de stichting met betrekking tot de omvang en functie van het vrij besteedbare vermogen is er op gericht om de continuïteit van de organisatie te waarborgen door middel van het opbouwen van een eigen vermogen ter hoogte van 1/2 jaar aan uitvoeringskosten. Begin 2022 is dit vastgesteld op een bedrag van € 218.000. Jaarlijks wordt hiertoe maximaal aan toegevoegd een bedrag dat overeenkomt met het resultaat uit de begroting.

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
<u>Leveranciers en handelskredieten:</u>		
Crediteuren	<u>49.028</u>	<u>36.948</u>

Belastingen en premies sociale verzekeringen:

Saldo BTW af te dragen ultimo boekjaar	-	10.460
Afdracht loonheffingen en sociale lasten	69.617	93.566
	<u>69.617</u>	<u>104.026</u>

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
<u>Overige schulden en overlopende passiva:</u>		
Vakantiegeldverplichting	17.259	19.266
Vakantiedagenverplichting	15.141	20.413
Te betalen pensioenpremies	-	4.018
Te betalen accountants- en administratiekosten	20.450	14.734
Vooruit ontvangen subsidies en bijdragen	52.587	12.287
Te betalen personeelskosten	-	309
Overige schulden	3.221	1.991
	<u>108.658</u>	<u>73.018</u>

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

In mei 2024 is er een huurcontract afgesloten voor de duur van 7 jaar voor de huur van een kantoorpand aan de laan van Nieuw Oost-Indië 131e te Den Haag. De jaarlijkse huur voor deze lokatie bedraagt € 30.900.

In 2024 is het mede door de Provincie Zuid-Holland gefinancierde POP3 project 'Toolbox Living Lab Natuurinclusieve Landbouw' aangeboden voor vaststelling. Na een traject van beoordeling en aansluitend bezwaar is de vaststelling op nihil gesteld. Omdat dit forse implicaties heeft voor onze organisatie heeft de Provincie aangeboden mee te willen denken aan een oplossing. Omdat wij vertrouwen hebben in de positieve afloop gaan wij er vanuit dat dit geen invloed heeft op de nu opgenomen baten en/of vorderingen.

Toelichting op de onderscheiden posten van de Staat van baten en lasten

	Realisatie 2024 €	Begroot 2024 €	Realisatie 2023 €
BATEN			
<u>Baten van particulieren</u>			
Donaties	1.925	95	945
	1.925	95	945
 <u>Baten van subsidies van overheden</u>			
<i>Tijdelijke subsidies:</i>			
Provincie Zuid-Holland, POP 3 regelingen	13.507	-	28.645
Provincie Zuid-Holland, overige subsidies	147.064	-	89.723
Ministerie van Economische Zaken	-	-	6.942
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	-	-	6.942
	160.571	-	132.252
 <u>Baten van andere organisaties zonder winststreven</u>			
St. De Natuur en Milieufederaties	360.228	297.060	359.436
Overige activiteiten	167.370	442.395	263.198
	527.598	739.455	622.634
 Som van geworven baten	690.094	739.550	755.831
 Overige baten			
Overige baten	<u>1.967</u>	<u>2.000</u>	<u>950</u>
 Financiële baten en lasten			
Rentebaten	<u>36</u>	<u>-</u>	<u>32</u>

Toelichting op de onderscheiden posten van de Staat van baten en lasten

BESTEDINGEN

	Realisatie 2024 €	Begroting 2024 €	Realisatie 2023 €
<u>Directe projectkosten (cf lastenverdeling per project)</u>			
Personeelskosten	414.794	450.000	486.099
Inhuur derden *1	23.665	-	22.414
Reis- en verblijfkosten	590	1.000	550
Voorlichting en presentatie	5.560	1.500	77.562
Overige kosten	58.946	2.500	15.849
Totaal Projectkosten	503.555	455.000	602.474
 Gemiddeld aantal personeelsleden (in fte's)	 5,57		 6,36

*1 de kosten voor inhuur derden betreffen niet alleen een vergoeding voor de geleverde diensten maar ook voor de door derden in rekening gebrachte BTW van 21% die door de Natuur- en Milieufederatie niet altijd in vooraftek kan worden genomen.

Toelichting op de onderscheiden posten van de Staat van baten en lasten

Lastenverdeling per project

	Projecten							Totaal Projecten	Beheer & Administratie	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
	Verkeer & vervoer	Circulaire economie	Duurzame landbouw	Klimaat & energie	Duurzame Haven	Natuur & landschap	Natuurlijk kapitaal					
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Directe projectkosten												
Personeelskosten	1.192	18.064	77.411	87.345	47.335	178.072	5.375	414.794	36.779	451.573	547.250	551.002
Inhuur derden	-	-	2.590	5.950	4.132	10.993	-	23.665	-	23.665	-	37.923
Reis- en verblijfkosten	-	-	-	42	-	548	-	590	-	590	1.000	1.120
Voorlichting en presentatie	-	-	5.052	508	-	-	-	5.560	-	5.560	1.500	21.239
Overige kosten	-	-	49.464	1.868	-	7.614	-	58.946	-	58.946	2.500	31.969
Totaal directe projectkosten	1.192	18.064	134.517	95.713	51.467	197.227	5.375	503.555	36.779	540.334	552.250	643.253
Indirecte kosten												
Reis- en verblijfkosten	4	45	293	265	120	613	20	1.360	959	2.319	4.250	4.849
Huisvestingskosten	108	1.107	7.161	6.473	2.943	14.982	501	33.275	23.418	56.693	59.250	60.562
Kantoorkosten	65	660	4.273	3.862	1.756	8.940	299	19.855	13.973	33.828	29.550	28.496
Bestuurskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	876	876	1.000	771
Voorlichting en presentatie	5	50	323	292	133	675	23	1.501	1.054	2.555	5.350	7.332
Administratie- en advieskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	40.331	40.331	40.000	37.210
Afschrijvingen	-	-	-	-	-	-	-	-	2.633	2.633	2.400	2.414
Financieringskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	2.512	2.512	2.500	2.422
Totaal indirecte kosten	182	1.862	12.050	10.892	4.952	25.210	843	55.991	85.756	141.747	144.300	144.056
Totaal Projectkosten	1.374	19.926	146.567	106.605	56.419	222.437	6.218	559.546	122.535	682.081	696.550	787.309
Verdeling Beheer & Administratie	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%				
Toerekening	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totale kosten	1.374	19.926	146.567	106.605	56.419	222.437	6.218	559.546	122.535	682.081	696.550	787.309

Kostentoerekening

De personeelskosten worden aan de doelstellingen toegerekend op basis van de urenregistratie van de medewerkers.

Kengetallen

	2024	2023
% kosten eigen fondsenwerving ten opzichte van baten uit eigen fondsenwerving	-	-
% besteed aan de doelstellingen ten opzichte van totale lasten (voor verdeling Beheer & Administratie)	82,0%	81,6%
% kosten Beheer & Administratie (voor verdeling) ten opzichte van de totale kosten	18,0%	18,4%

NMZH streeft naar maximaal 20% aan kosten Beheer & Administratie. Het percentage kosten Beheer & Administratie is dit jaar hoger vanwege een lager bedrag aan compensatie voor de Covid 19 pandemie.

Specificatie van de Uitvoeringskosten volgens categoriale indeling (indirecte kosten)

	Realisatie 2024 €	Begroot 2024 €	Realisatie 2023 €
<u>Salarissen</u>			
Salariskosten	383.608	402.000	415.720
Vakantiedagenverplichting	(5.272)	-	3.231
Compensatie NOW regeling	-	-	(3.948)
Ontvangen ziekengeld	(67.070)	-	(13.281)
	<u>311.266</u>	<u>402.000</u>	<u>401.722</u>
<u>Sociale lasten</u>			
Sociale lasten werkgever	55.424	54.600	60.771
Premie ziekengeldverzekering	<u>31.209</u>	<u>33.000</u>	<u>32.717</u>
	<u>86.633</u>	<u>87.600</u>	<u>93.488</u>
<u>Pensioenlasten</u>	<u>37.516</u>	<u>40.500</u>	<u>36.371</u>
<u>Overige personeelskosten</u>			
Overige personeelskosten	4.069	4.250	5.473
Deskundigheidsbevordering	-	-	170
Reiskosten woon-werk	10.883	11.500	12.728
Arbokosten	<u>1.206</u>	<u>1.400</u>	<u>1.050</u>
	<u>16.158</u>	<u>17.150</u>	<u>19.421</u>
Totaal Personeelskosten	<u>451.573</u>	<u>547.250</u>	<u>551.002</u>
Toegerekende personeelskosten aan Projecten	<u>(414.794)</u>	<u>(450.000)</u>	<u>(485.364)</u>
Totaal Personeelskosten indirect	<u>36.779</u>	<u>97.250</u>	<u>65.638</u>
<u>Reis- en verblijfkosten</u>			
Kilometervergoedingen	1.662	3.250	3.613
Verblijf- en representatiekosten	<u>657</u>	<u>1.000</u>	<u>1.236</u>
	<u>2.319</u>	<u>4.250</u>	<u>4.849</u>

	Realisatie 2024 €	Begroot 2024 €	Realisatie 2023 €
<u>Huisvestingskosten</u>			
Huur gebouwen	34.711	36.250	40.911
Servicekosten	6.828	750	438
Energiekosten	2.919	9.250	9.751
Schoonmaakkosten	4.035	4.000	7.772
Overige huisvestingskosten	8.200	9.000	1.690
	<u>56.693</u>	<u>59.250</u>	<u>60.562</u>
<u>Kantoorkosten</u>			
Automatiseringskosten	19.554	15.500	15.656
Kantinekosten	48	750	650
Kantoorbenodigdheden	286	250	193
Telefoonkosten	5.118	5.500	5.260
Kopieer-, druk-, en reproductiekosten	1.518	1.750	1.576
Contributies en vakliteratuur	4.311	3.250	2.838
Portokosten	887	300	318
Verzekeringen	2.106	2.250	2.005
	<u>33.828</u>	<u>29.550</u>	<u>28.496</u>
<u>Bestuurskosten</u>	<u>876</u>	<u>1.000</u>	<u>771</u>
<u>Voorlichting en presentatie</u>			
Bijeenkomsten achterban	338	1.100	732
Website	2.217	4.250	6.600
	<u>2.555</u>	<u>5.350</u>	<u>7.332</u>
<u>Administratie- en advieskosten</u>			
Accountants- en advieskosten	11.545	11.000	8.271
Kosten (juridisch) advies	(180)	1.500	730
Administratiekosten	28.966	27.500	28.209
	<u>40.331</u>	<u>40.000</u>	<u>37.210</u>
<u>Afschrijvingen</u>			
Afschrijving vaste activa	2.633	2.400	2.414
	<u>2.633</u>	<u>2.400</u>	<u>2.414</u>
<u>Financieringskosten</u>			
Bankkosten en rentelasten	2.512	2.500	2.422
	<u>2.512</u>	<u>2.500</u>	<u>2.422</u>
Totaal indirecte kosten	<u>139.114</u>	<u>141.900</u>	<u>141.642</u>
Totaal Uitvoeringskosten	<u>178.526</u>	<u>241.550</u>	<u>209.694</u>

De Raad van toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het bezoldigingsbeleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie was in december 2024. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning wordt voor het salaris van directie aangesloten bij de raam-cao Bos en Natuur, ondernemingsdeel De Landschappen voor zover passend binnen de door Goede Doelen Nederland vastgestelde normen voor directeuren van goede doelen organisaties. Op basis van deze normen heeft de Raad van Toezicht de functiezwarte bepaald op 345 punten en de functie ingedeeld in categorie F. Voor de overige componenten heeft de stichting een eigen regeling.

Naam	A.P. Ouwehand
Functie	Directeur

Aard	onbepaalde tijd
uren (voltijds werkweek)	37
Parttime percentage	100,00%
Periode	01-01 t/m 31-12

jaarinkomen		
Bruto salaris	93.913	
Vakantiegeld	7.431	
Eindejaarsuitkering	nvt	
Variabel jaarinkomen	nvt	
Totaal jaarinkomen		101.344

Belastbare vergoedingen	nvt	
Pensioenlasten	20.156	
Overige beloningen op termijn	nvt	
Uitkeringen beëindiging dienstverband	nvt	
Totaal overige lasten en vergoedingen		20.156

Totaal bezoldiging 2023	116.790
-------------------------	---------

[illegible]

Overige toelichtingen en ondertekening van de jaarrekening

Ondertekening van het jaarbericht 2024.

Den Haag, 27 juni 2025,

Bestuur

A.P. Ouwehand

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat

Conform artikel 14 lid 7 van de statuten wordt bij liquidatie van de stichting door het bestuur de bestemming van een eventueel batig saldo bepaald, welke bestemming zoveel mogelijk overeenkomt met het doel van de stichting.

Voor het overige zijn geen bepalingen omtrent resultaatbestemming in de statuten opgenomen.

Resultaatbestemming 2023

De jaarrekening 2023 is vastgesteld in de vergadering van de Raad van Toezicht gehouden op 26 juni 2024. De Raad van Toezicht heeft de resultaatbestemming vastgelegd conform het daartoe gedane voorstel.

Voorstel resultaatbestemming 2024

Door de directie wordt voorgesteld aan het behaalde resultaat de volgende bestemming te geven:

-	toevoeging aan de continuïteitsreserve	€ <u>10.016</u>
---	--	--------------------

Bovengenoemd voorstel is als zodanig in de jaarrekening verwerkt.

Controleverklaring

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van de Stichting Natuur- en Milieufederatie
Zuid-Holland

Maarsbergseweg 20
3956 KW Leersum
Postbus 1
3956 ZR Leersum

T (0343) 41 59 40
leersum@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 09068872

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening van Stichting Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland per 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2024;
2. de staat van baten en lasten over 2024; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur zijn verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en ethische voorschriften, de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij

verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaaf zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Leersum, 7 juli 2025

Van Ree Accountants

J.K.J. (Carlo) van Egdom MSc

Registeraccountant

Bijlagen

BIJLAGE I NEVENFUNCTIONIES RAAD VAN TOEZICHT EN DIRECTIE

Raad van toezicht

Naam

Chris Enthoven

Pieter Helling

Marieke Harteveld

Nevenfuncties

Bestuurslid Cultuurkwartier Leiden

Lid van het Diaconaal Platform Oegstgeest (DPO), waarin de plaatselijke kerken samenwerken

Lid van het Beleidsbepalend Orgaan (PBO) van de publieke omroep Unity/Sleutelstad voor de regio Leiden

Molenaar en Waterambassadeur op een poldermolen

Voorzitter van het Molenplatform Zuid-Holland

Werkzaam bij de WUR

Directie

Alex Ouwehand

Lid stuurgroep Just for transition (JFT) Groot Rijnmond

Lid Sectortafel Stikstof Provincie Zuid-Holland

Lid Beoordelingscommissie Havenomgevingsfonds

Directeur bestuurder Bespaar Lokaal

Bestuurslid Stichting Nationale Koolstofmarkt

Bestuurslid Platform CO₂ Neutraal

Lid Klimaattafel Rotterdam-Moerdijk

Lid Beoordelingscommissie European Maritime Fisheries and Aquaculture Fund (EMFAF)

Lid Federatieraad van de Natuur en Milieufederaties

Lid Tafel van Borging Project Mainport Rotterdam/Maasvlakte 2

Lid Comité van Toezicht Europees Regionaal

Ontwikkelingsprogramma Kansen voor West III

Stuurgroep Regionale Energie Strategie Midden-Holland

Stuurgroep Regionale Energie Strategie Rotterdam- Den Haag

Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland

Laan van Nieuw Oost-Indië 131E
2593 BM Den Haag

info@milieufederatie.nl
www.milieufederatie.nl

070-304 01 14

NL29 TRIO 0788 8936 29
KvK 41129491

Samen voor een mooi
en duurzaam Zuid-Holland

